Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 27 июнь, 1974 шу. • № 77 (5368). • Мах 2 кеп.

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Конституце 55-ча статьяга хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

Советски Социалистически Республикай Союза йисазлагІа хержача Лакхехьарча Совета хьалхара сесси гулйойла 1974 шера 25 июле гор. Москве.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 шера 24 июнь.

КПСС XXIV съезде белгал ма даккхара коммунизма материально - технически база хьалъечеи социалистически культура дегІайоалаечеи вай доаха толамаш керттерча даькъе балха а, общественни вахаре а шоай авангардни кулгалдуи лоархІам кхоачашбеш болча коммунистий деналах, дисциплинах, бехктокхамах тийша да.

Берригача коммунистий, юххьанцарча партийни организацей инициатива дегІайоалаяра, нйслагІча пятилетка заданеш кхоачашъеча цар хьинар айдара Іалальмате чІоагІа аьттув боалийташ гІулакх да КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленума решенегІа соахка март бетта денз вай мехка партийни документаш хувцаш беш бола болх.

Партийни документаш хувцилга организационно-технически гІулакх хиларал совгІа эгара хьалхарча даькъе лоархІаме политически кампани санна чакхбаккха безаш болх болга белгалдаьккхадар парте Центральни Комитето. Из керте а

КОММУНИСТИЙ ДЕНАЛ АЙДЕ

лувцаш вай республика партийни организацеша укх тІеххьарча хана дикка тоаяьй боахама кулгалдара методаш, коллективашка беча идейно-политически организаторски балха боарам айбаьб.

В. И. Ленина сурт тІадола керда партийни билеташ хьацалехьа хІара коммунистаца собеседовани яьй КПСС райкомашка. Из деча хана парте члено КПСС Уставо дІадехараш кхоачаш миштa ду, балха а общественни вахаре а малагІа дакъа лоац хайнад. Иштта хьагучабаьхар шоашкара ледарло гучаювлийташ, дисциплина телхаеш бола цхьабола коммунисташ. Республика бІарчча хьанйцача, партийни порученеш йолчарна тІакхийттар кхы а ворхІ эзар гаргга коммунист. Цу тайпара общественни вахара юстара гІертача КПСС членех цхьа эзар саг коравир духьал цхьан Ленински районе. Гудермесски районе — 500. Уж нах политически балха юкъеозар баьхан долаш дуккхача партийни организацей влияни чІоагІйир.

Партийни документаш хувцара болх шоай коллектива хьалхашка латтача боахамеи политически декхарашца айхха бувзаши корта болаш чакхбоаккхаши я Назрановски «Электроинструмент», Грознерча «Электроприбор» заводий, Ачхой-Мартановски района, «Лермонтовский», Сунженски района «Ассиновский» совхозий а, дукха кхыйола а партийни организацеш.

Цу организацешка каст-каста ладувгІ коммунистий отчеташка, царца собеседованеш ю, ледарло ерашца, уж цІаккха шоай бІаргкІалара ца боалийташ, боагІаш бола болх бу. ХІаьта цар беррига хІана бац аьнна КПСС членаш общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаши шоай балха декхарех дика кайоалаши ба. ТІаккха царех хьахулаш ма дий коллектива юкъара толамаш а! Социалистически яхье хьалхле йоахаш хьайоагІа лакхе вай йийца коллективаш.

Республика дукхагІйолча партийни организацешкарча коммунисташа керда партбилеташ хьанйцад. Из мишта дале а КПСС майски (1972 ш.) Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш шоаш кхоачашдаьд аьнна царна хете уж харц ба. ХІаьта коммунистий партийни документаш шоаш хувцача хана из лоархІаме гІулакх духхьал организационно-технически мероприяти санна чакхдоаккхаши цу балха формализм хулийташи йола партийни организацеш йолаш я. Царех я Назрановски трикотажни фабрика, Урус-Мартановски района «Горец» совхоза, Сунженски района Орджоникидзе цІерагІча, Шалински района XX партсъезда цІерагІча, Веденски района Карла Маркса цІерагІча колхозий партийни организацеш.

Цу коллективашка хан-ханнахьа чакхъяхац партийни собранеш, тІанйю решенеш кхоачашъяра цІенхаштта тІахьожам лоаттабелга, тІадилла гІулакх кхоачаш мишта ду хьажар духьа каст-каста коммунистий отчеташка ладувгІилга, болх тоабара хьакъехьа коммунисташа дІадехараш кхоачашделга Іалашдаьдац. ХІаьта керттердар шоаш беш бола из лоархІаме организационно - политически болх боагІача тайпара коллектива хьалхашка латтача керттерча балха декхарашцеи КПСС Нохч-ГІалгІай обкома X пленума решенеша дІадехарашцеи бувзаш лелабац.

КПСС Уставо дІадехараш кхоачаш ца деш, дисциплина телхаеш, националистически уйлаш йолаши тІехьадиса дына гІулакхаш хьаллувцаши хиннача цхьаболча коммунистех къаста дийзад вай партийни документаш хувцача юкъа. Из доагІаш даь хІама да. ХІаьта дІахо йодача хана цу тайпара бараш вайна юкъе нийс ца балийтара партийни организацеша де дезар — хІара коммунист даим шийн бІаргкІала кхабар, цун хьинари обществана хьалхара бехктокхами айбара де мел эшар дар, коммунистически кхетами партийни принципиальность йолаши из хьалкхевар. Иштта корта болаш леладе дезаш гІулакх да парте керда членаш хьанйбелга а.

Коммунистий мугІараш шерде доагІа политически лакха сакхетами дисциплиней йолча, тІадиллача гІулакхах дика лоархІабеш болча нахаца, хьалха латта болхлойн тешам беннача комсомольцех бола кагий нахи царца ионагІа а хулийташ.

Партийни документаш хувцаш баьча балха итогаш яьяц хІанз а ерригача партийни организацешка. Из дош тІехь ца доаккхаш хоадамболаш дувца а. дІахо йодача хана коммунистий денал кхы а айдара мероприятеш белгалъе а декхарийла я юххьанцара партийни организацеш, КПСС райкомаши горкомаши.

Шеко яц, коммунистий барт-цхьоагІо, цар денали вахара ерригача оагІошта еш йола влияни чІоагІлуш хургхиларах, хІаьта цунга гІолла республика къахьегамхоша пятилетка дилъагІа шу толамца чакхдоаккхаргхиларах.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА VII СЕССЕХ БОЛА

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

25-ча июне Грозие КПСС обкома политически просвещене ЦІагІа хилар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета VII сесси.

Цига дийцар е дешаш:

1. Къахьегамах дола конституционни декхараш республике кхоачашдарахи къахьега могаргбола нах общественни производствана юкъеозара дездарехи.

2. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдар.

Хьалхара дош дувцаш доклад йир республика Лакхехьарча Совета Президиума председатела депутата **Х. Х. Бокова.**

Доклад ювцаш къамаьлаш дир Нохч-ГІалгІай АССР Госплана председатела депутата **Е. В. Брыксина,** «Октябрьнефть» НГДУ скважинашта лаьтта кІален капитальни ремонт еча цеха бурильщика депутата **В. Я. Кондратенкос,** республика Министрий Совета къахьегама ресурсаех пайда эцача управлене начальника депутата **Д. П. Санькос,** Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза комбайнеркас депутата **К. А. Дудуркаевас,** КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара **С. М. Бекова,** Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза звеньевойс депутата **Б. Матаева,** республика чурча гІулакхий министра депутата **Н. И. Гусинина,** къахьегамхой депутатий Шалински районни Совета исполкома председатела **Л. С. Сайдаева,** швейно-производственни объединене швея-мотористкас депутата **М. П. Ушаковас,** республика просвещене министра депутата **М. У. Умарова,** гІишлошъеча Нохч-ГІалгІай управлене СМУ-4 каменщикий бригадира депутата **Ш. Хаджиева,** ВЛКСМ Грозненски горкома инструкторас депутата **К. О. Дзауровас,** КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара депутата **А. Д. Кагерманова,** къахьегамхой депутатий Малгобекски городской Совета исполкома председатела **К. Т. Яндиева,** Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета профтехобразоване управлене начальника **А. Е. Кучерова,** трамвая Грозненски управлене депо начальника заместитела депутата **Л. А. Осмоловскаяс,** КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара депутата **В. А. Янгульбаева,** республика юстице министра депутата **И. А. Албастова.**

Сессе къамаьл дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара депутата **С. С. Апряткина.**

Дийцача дешах боагІаш бола соцам тІанйцар Лакхехьарча Совето.

ШоллагІа дош дувцаш сессе доклад йир республика Лакхехьарча Совета Президиума секретара депутата **Г. В. Склокина.**

Лакхехьарча Совето тІанйцар нов. **С. Н. Кожуховский** Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела хьалхара заместителалла хьожаварах, республика жилищно-коммунальни боахама министра декхарех нов. А. Т. Дегай пенсе вахарца мукъавалийтарахи **А. К. Зязин** Нохч-ГІалгІай АССР жилищно-коммунальни боахама министралла хьожаварахи дола Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдарах бола соцам.

Лакхехьарча Совето ладийгІар Лакхехьарча Совета мандатни комиссе председатела депутата **Н. Я. Правеньке** яьча докладага. Соцам тІанйцар № 145 йолча Дубовски хоржамий округе гІоллеи № 98 йолча Алпатовски хоржамий округе гІоллеи дІабахача депутатий метта хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутатий Кожуховский Степан Никитовичеи Бузуртанов Османа Махьмадеи полномочеш бакъъеш.

Лакхехьара Совет хьежар депутатий запросашка, хІаьта царех йоагІаш йола решенеш тІа а йийцар.

Л. И. Брежнева къамаьл дІадовзийт

Республике дІаболабаьб новкъоста Л. И. Брежнева харжархошта хьалхашка даь къамаьл къахьегама коллективашка, бахача наха юкъе дІадовзийтара болх. Цу даькъе, КПСС райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. Григорьева яхачох, хоадамболаш болх бу Ленински района предприятешка, организацешка, учрежденешка. Л. И. Брежнева къамаьл дІадовзийташ хиннаб агитатораш. Беседаши читкаши яьй цар шоай коллективашка.

Кхоана хоржамаш ду яхача хьалхарча дийнахьа, 15 июне, хоржамий участкашка оттаяьча телевизорашка хьожаш, громкоговорителашка ладувгІаш хилар нах Л. И. Брежнева къамаьлага. Цу хьакъехьа хІанзле къаьст - къаьстача къахьегамхошкара, коммунисташкара дукха откликаш ихад КПСС райкоме. Цар чІоагІа къоабалъяь хьаллоац КПСС чуреи арахьареи политика, пятилетка заданеш а, дилъагІча, къоастамбеча шера планаш а толамца шоаш кхоачашъергхиларах дош лу.

ХІанз шерлуши кІоарглуши боагІа из болх. Л. И. Брежнева къамаьлацара керттера положенеши выводаши дІайовзийташ 15—20 минута лаьрхІа лекцеш еша болабеннаб шоай коллективашка политинформатораш. Цу тайпара беседаш чакхйоах цар шоай коллективашта тІачІоагІьяьча нах бахача кварталашка а.

Дика вІаштІехьбаьккхан лостам болаши лелабу из болх «Красный молот», «Автоспец. оборудование» заводий, кооперативни техникума партийни организацей агитколлективаша.

1974 — 1975 шерашка политдешара системе гІолла Л. И. Брежнева къамаьл Іомадара эшаш йола кийчо е йолаеннай республика партийни организацеш.

Грозненски района «Юбилейный» совхозе дІаболабеннаб хьалха хьадоала баьцадаараш чуэца. Нарсий хьувкъам дика кхебаьб Хусанова ПаьтІамата кулгалдеча баьцадаараш лелачеча бригада коллективо. Цо дош деннад паччахьалкхенна 80 тонн нарсаш дІаяла, планагІа 60 тонн йолча.

СУРТА ТІА: бригадир П. Хусанован (аьрдехьа) звеньевая Р. Байсарован баьцадаараш хьанйдеш ба.

Х. ЖАПАРОВА сурт.

ДУКХАГІА ТЕРКО Е КХАШКА ХИЙ ДЕХКАРА

Дуккхача шерашка Іоаяьча опыто хьахьокх хадданза терко а еш дІайийнача хІамашта хий дехкара гІулакх вІаштІехьдаьккхача боахамашка Іалама хьалаш миччa бесса дале а вай республике ялат, баьцадаараш, доакъара культураш дика хьувкъае вІаштІехьдоалаш хилар. Из мадарра гуш да Шелковской района боахамашка, «Ассинский» совхозага, «Джалка» яхача шалински совхозага, кхы дуккхача боахамашка хьежача.

Республике деррига вегетационни хий дилла деза кхаш 106 эзар гектар гаргга да, цунах хий диллар 77,5 эзар гектар, вешта аьлча 73 процент я. Хий дехкилга хадданза терко еш леладеча Шелковской районе планагІа тоха дезачох 109 процент техад хий, Наурски районе — 83 процент, Шалински районе — 81 процент. Вокх районашка юкъера лаьрхІача республике гІолла техачул кІезигагІа техад хий, хІаьта Назрановски районе — 4 процент, Урус - Мартановски районе — 45 процент, Малгобекски районе — 51 процент, Надтеречни района 54 процент мара а техадац вегетационни хий.

Укх бетта шоллагІча декадах республике йолаш йолча ДДН 45/70 яхача хий деттача 456 установках болх беш 104 установка мара хиннац, 192 насосни станцех — 59, кийчваьча 2112 поливальщиках болх беш 535 саг мара хиннавац. Хий деттача техниках пайда эцилга эсала лел дуккхача районашка. Иштта, догІан хьисапе хий деттача установкех болх беш Ачхой - Мартановски, Малгобекски районашка цхьаккха хиннац, хІаьта Гудермесски районе — 3, Шалински районе — 3, Урус - Мартановски районе — 4, Сунженски районе 6 установка мара а хиннац. Кхы а эсалагІа лел цу районашка насосни станцех пайда эцилга а.

Ледара лел иштта хьажкІашта хий дехкилга Ачхой-Мартановски, Грозненски, Гудермесски, Надтеречни, Сунженски, Урус - Мартановски районашка. Цу гІулакха йоагІаш йола йоакхо ерех да Шелковскойи Шалинскийи районий боахамаш.

Юрта боахама культурашта хий дехкара план республика районашка мишта кхоачашъю хьахьокхаш йола

СВОДКА

РАЙОНАШ	Вегетационни хий диллара календарни план (гектараш)	Июнь бетта шоллагІа декада чакхйоалаш теха даьнна хий (гектараш).
Ачхой - Мартановски	5057	3066
Грозненски	15007	10042
Гудермесски	12276	8838
Малгобекски	2120	1088
Назрановски	835	30
Наурски	12806	10595
Надтеречни	14535	7894
Сунженски	13574	8357
Шалински	5993	4855
Урус - Мартановски	4562	2074
Шелковской	17252	18875
Республике гІолла	105942	77583

ЦХЬАККХА А ФИЙГ ЦА УЛЛИЙТАШ...

Грозненски района Ленина цІерагІча колхозе гурахьа дийна ялат чуэца болабенна массехк ди да. Эггара хьалха шоай агрегаташ кхай тІа араяьхар дикагІболча комбайнераша А. Батимерзоевеи, С. Умаровеи, А. Болдыревеи. Царех хІаране дош деннад 8 эзар центнерал кІезигагІа доацаш укх шера ялат арда.

ИйслагІча пятилетка укх дилъагІча шера колхоза къахьегамхоша лаьрхІад хІара гектара тІара 16 центнер горох а 27 центнер ялат а чуэца. Из шоай декхар кхоачашдергхиларах уж тешаду дика хьийкъача хьувкъамо.

ХІанз 871 гектара тІа дІабийна мукхи 270 гектара тІара горохи чуэцаш ба уж. Декхарал дукхагІа ба чубахьа хьувкъам.

Ялат сихагІеи доа ца деши чуийца даккхара колхоза кулгалхошеи парткомои белгалдаьхад механизаторий къахьегамцара безам совбоаккхаш дола гІулакхаш. Пхе дийнахьа вІаштІа ялат чуэцача хьалхле леласча комбайнера дала оттадаьд пхи тума ахча, шоллагІа моттиг яьккхачоа — кхо тума, кхоалагІа моттиг яьккхачоа — ши тума.

Ялат чуэцаш боахкараштa юкъе шерра социалистически яхь яьржай. Цар дош деннад цхьаккха а фийг лаьтта ца уллийташ деррига ялат балха 10 дийнахьа чуийца даккха.

М. РАДОВ.

КПСС делегаци Франце хиларах

ПАРИЖ. (ТАСС). Французски коммунистически парте ехарах яха 19 июнера денз 24 июне кхаччалца Франце хиннай КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь н. Б. Н. Пономарев керте латта КПСС делегаци. Делегацена юкъе бар КПСС ЦК член, Латве Компарте ЦК хьалхара секретарь н. А. Э. Восс, КПСС Центральни ревизионни комиссе член, КПСС ЦК дунен халкъашта юкъерча Отдела заведующе заместитель н. В. В. Загладин, КПСС Центральни ревизионни комиссе член, КПСС Ленинградски обкома секретарь н. З. М. Круглова.

Франце массехк районе яха хилар делегаци, из хьежар ФКП Парижерча, Эссони Приморская Сенеи яхача департаменташкарча организацей гІулакхашка, дуккхача демократически муниципалитетий балхага, «Юманите» яхача газета редакце вІашагІкхийтта хилар.

Делегаци тІанйцар Французски коммунистически парте Генеральни секретара нов. Жорж Марше. Нов. Б. Н. Пономаревца къамаьл хилар нов. Ж. Марше. Къамаьл деча хана ФКП кулгалхошка дІаделар КПСС ЦК-агара, КПСС ЦК Генеральни секретарагара нов. Л. И. Брежневгара моаршал.

Французски компарте ЦК вІашагІкхетараши къамаьлаши хилар Политбюро членаш, ФКП ЦК секретараш Гастон Плиссоньеи Поль Лораи, ФКП ЦК членаш Жан Канапеи Жак Дении. ФКП ЦК бехктокхаме болхло Мишель Жуэ юкъе а болаш йолча ФКП делегацеца. Уж къамаьлаш КПСС-ни ФКП-ени юкъе латтача гІулакхашка хьежача хила мадоагІара долча доттагІалеи интернациональни цхьоагІони хьалашка хилар.

Дукха ха йоаццаш хиннача президентски хоржамашка аьрдехьарча низий боккха - толам баьнна хиларах советски новкъосташка хоам бир ФКП делегаце. Цо белгалдаьккхар, демократически хувцамаш бахьан долаш къовсам лоаттабар духьа французски халкъа Союз вІашагІйоллара мамогга новкъостал де ловш французски коммунисташ хилар.

Шийн оагІонгахьара, КПСС делегаце хоам бир XXIV съезда решенеш кхоачашъяра парте леррагІа беча балха хьакъехьа, экономикеи культуреи дегІакхувлача, советски къахьегамхой хьал - торо айеча, социалистически демократи эргаяьккха тоаеча даьхача толамий хьакъехьа, КПСС мугІараш дІахо дегІадахкарахи чІоагІдаларахи, машара программа кхоачашъяра хьинаре чакхдоахача гІулакхех.

Делегацеш дІа-хьа дагаяьлар шинна а оагІонна хьаштдолаш долча дуккхача дешаех. цу даькъе дунен халкъашта юкъерча хьалеи дунен коммунистически болама гІулакхий цхьоагІони проблемаех шоашта хетачоа. Марксизма - ленинизмаи пролетарски интернационализмаи идеяшта КПСС-и ФКП-ен тешаме хилар бакъ э деш, делегацеша вІаІад йир шинна а партена юкъе цхьана леладу гІулакхаш дегІадоаладара тІадерзадаь дІахо чакхдоахаргдолча гІулакхий хьакъехьа.

Делегацеша бакъдир Советски Союзаи Францеи юкъера доттагІали цхьана леладу гІулакхаши дегІакхувлар духьа шоаш леладу гІулакхаш дІахо а чакхдаха лаьрхІа шаккхе парти хилар.

КАСТТА ЭКСПЛУАТАЦЕ ДІАЛУРГЬЯ

Графикал дуккха а хьалха яьнна къахьегаш я № 134 йолча скважинера коммуниста Гусаков Николай Дмитриевича кулгалдеш йола бурув деттарий бригада.

Укхаза бурув тоха доладир 1973 шера февраль бетта. Гора горск яхача поселке эггара гаьнагІа я № 134 йола буровой. Поселкера болхлой хьакхувлача вахтови автобуса цхьан сахьата никъ бе беза укхаза кхоачаш. Укхаза къахьегаш я бурув деттачун Дельбиев Хьамида Мовсара смена.

— Тахан вахте латтаргволаш вий саг ва тхо, — дувц нов. Дельбиева, — из я тха еррига смена. Дукха ха йоаццаш 4054 метр кІоаргача кхаьчача скважине ост дІалаьцар тха. Из кхоачамбоацар сихха 2—3 дийнахьа дІадаьккхар оаха.

Из санна йола халонаш дукха а нийслу № 134 скважина йоаккхаш къахьегача бурув деттарашта. Цхьабакъда вІаши новкъостал деш, берттайна тІа, теІІа къахьегаш хилар уж халонаш тІехьашка йоах. Цу скважина проектни кІоаргал 4450 метр я. ХІанз кхы а 400 метр бурув тоха дезаш ба бурув деттараш. Шийн ханнахьа, графикагІа йоагІача тайпара, бурув теха а яьккха эксплуатаце дІалургья цар скважина.

Пятилетка дилъагІча, къоастамбеча шера 487 метр бурув тоха дезаш бар бурув деттараш. Чакхбаьннача пхе бетта 525 метр бурув техад цар.

Укх бригаде хьинаре къахьегаш ва буровой установкашка дуккхача шерашка болх баь вола бурув деттачун гІонча Султуханов Китки, Цаманаев Апа, Хусаинов Апти, иштта кхыбараш а.

М. ХУМАДОВ.

«САЛЮТ-3»—СИГАЛА

ТАСС-а хоам

Космически аре таххара программага хьежжа 1974 шера 25 июне Советски Союзе сигалъяхийтай «Салют-3» яха орбитальни Іилман станци.

«Салют-3» яха станци сигалъяхийтара маІан — эргаьккха тоаяь станце конструкци а хІаьта иштта цу тІара системаш, аппаратура а космически ара дІахо шаьръяр а Іилма - технически тохкамаши эксперименташи яр а.

«Салют-3» яха станци орбита тІа яьккхай укх тайпара параметраш а йолаш:

— Лаьттан тІехенна эгара дукхагІа гаьна яьннача хана (апогеера) 270 километр;

— Лаьттан тІехенна эгара дукхагІа гаргаенача хана (перигеера) 219 километр;

— Лаьттанна гонахьа гобоаккха ха — 89,1 минут;

Орбита оагІора ластар — 51,6 градус.

Станце хьош бола инкъзувш, телеметрически информаци хьанйеш, цунна управлени еш я Советски Союза территоре тІара измерительни прибораши Дунен океана экваторе тайп-тайпарча районашка латта «Космонавт Юрий Гагарин», «Космонавт Владимир Комаров» яха СССР Іилмай Академе кемаши.

Телеметрически информаце даннеегІа, станце тІарча системаша болх боаррамагІа бу.

Іочууха информаци цхьалхайоахаш я координационно - вычислительни центр.

•

Г. КИССИНДЖЕРА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН, 25 июнь. (ТАСС). США президента Москве хьоча визитаца дувзаденна паччахьалкхеи департаменте пресс - конференци йир Г. Киссинджера къамаьл а деш. Цо хьакхайкадир, паччахьалкхенашта керте латтарашта юкъе Москве хургйолча советско-американски переговораша керттера лерхІар вІашагІкхийттача Штатийи Советски Союзеи кулгалхошта юкъе дІадоладаь хинна къамаьл дІахо хьолга, вІаши юкъе ядерни тІом хилара кхерам юхаувзилга, деррагача дунеи тІа машар хилийтара позитивни хьалаш Іалашделга хилар.

Массаве юкъара машар хьаллоаттабара эггара лоархІамегІа дараш США-неи Советски Союзаи юкъера гІулакхаш да. США-и Советски Союзи—шоашкара дІанйкхача кхы цхьаькхаш йоаца, бокха ядерни тІом бара потенциал йола ши держава. ДІа-хьа дувцар ца кхетадаро, аьлар США паччахьалкхеи секретара, гІулакх конфронтацега кхоачаде а цул тІехьагІа довнара даккха а тарлу.

Цудухьа. Киссинджера яхачох, США-с керттера лерхІар хила деза вІашагІкхийттача Штаташтеи Советски Союзаи юкъера гІулакхаш бокъонца уйла а яь еча решенешца леладелгеи барт вІашагІа ца кхетийташ дола дешаш мамогга кІезигагІа хулийтилгеи Іалашдар. Конструктивни отношеней, хІаьта тарлуча метте, цхьана леладеча гІулакхий ларда тІа латтачеи машар хьаллоаттабергбола стимул шин мехка Іалашъергйолчеи отношеней система хьаийза яргьяц. Иштта да паччахьалкхенашта керте латтараш Москве вІашагІкхетача керттера лерхІар.

Цига вІашагІкхийттача хана хулаш йола переговораш, аьлар дІахо Г. Киссинджера, керттерча кхаь даькъах латташ хургья. Цкъа-дале, дунен халкъашта юкъера хьал дувцаргда, барт вІашагІа ца кхетийта тарлуш дола дешаш малагІаш да ха а цу барт вІашагІа ца кхеташ хиларах хьахулаш дола хІамаш мамогга кІезигде а, хІаьта иштта цхьана гІулакхаш леладе йиш йолаш дола доакъош белгалде а цу тайпара цхьана гІулакхаш леладергдола наькъаш кийчде а гІортаргба.

ШоллагІа - дале, ядерни герз Іоадара лоатта, беча тІахьожама чоалханегІа йолча проблема хьакъехьа хургья переговораш.

КхоалагІа - дале, вІашагІкхийттача дІахо а къахьегаргда Советски Союзацара американски гІулакхаш позитивни маІан дукхагІа долаш хилийтар духьа. Оаха юкъаргья экономика, Іилман обменийи, шинна а оагІонна хьаштдолаш долча кхыча дешай даькъе цхьана гІулакхаш леладарах йолча соглашеней бІарчча серии.

Политдешара системе

КОЛЛЕКТИВА ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ КХЕТАМ ЛУ

Коммунистически парте леррагIей тIагIерттан чаккйоахленински къаман политика, къахьегамхой Iомабу шоай социалистически Даьхенах доккхал де, из еза, цун рузкъа дебадара хьинар кхо ца деш къахьега а баха а. МоллагIча къама, республика, района, къаьст-къаьстача коллективашта кавагIдаьннар алхха цар хьинарахи низахи тийша хинна а ца Iеш денна цар шоайла дIа-юха лоаттаду экономически, культурни гIулакхаш бахьан хьахиннар долга дIадовзийт царна.

Къахьегамхой советски патриотизман социалистически интернационализман уйлашца хьалхебара дукха даьл укх тIеххьарча хана В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводерча партийни дешара система пропагандисташа.

Цу хьакъехьа нов. Красовская Галина Дмитриевна пропагандист йолча марксизма-ленинизма ларцаш Iомаеча школа ладувгIараша баьча балхах дувца безам ба са.

Нов. Г. Д. Красовская № 6 йолча цехе политдешара занятеш еш йола дукха ха я. Цо кулгалдеча школе дешаш ба керттера професси йола коммунисташ-болхлой. 5—8 класс яьккха нах уж хилар теркал а деш, цар кхетаергйолча тайпара йоашхаш дIайовзийт пропагандиста хIара материал.

ЛадувгIараша хьинаре дакъа лоацаши царна дикка пайда луши чакхъяьлар «Материи кхетами» яха тема Iомаеш яь занятн. Пропагандиста хьагойтар сага кхетам общественни вахара ларде хьахулаш а, цох тийша а хилар, хIаьта а, белгалдоаккх цо, вахар дIахо дегIадоаладеча ледарло а ца гойташ шин дика влияни е езаш из хилар. Болхлой социальни хьалех, цар къахьегам коллективни хьисап долаш хиларах, производства средствашта хIаране доалахье йоацаш уж хиларах дувцаш болхлой классови сакхетам хьамишта хул дIагойтар цо.

Ерригача прогрессивни адамлен болхлой классо ше интернациональни хьашташта мутIахьа хилар хьагойташ даим морально а материально а хьаллоац Корея, Вьетнама, Iаргбий паччахьалкхений, Чиле халкъаш.

Интернационализмах лаьца шоаш дувцаш цхьаболча ладувгIараша хьоахадир хьалха шоай заводе дукха китайски специалисташ практике иха хилар. Предприятерча болхлоша царна гIо дора мехкдаьтта чакхдоахарий говзал караерзае, дог-цIеней вIаший тIерен бар, цхьана общежите баьхача вай а цар а болхлоша шоайла доттагIала гIулакхаш леладора. Бакъда хIанз китайски кулгалхоша Советски Союза духьалъерзаяь политика лелаю. Из ишта дале а, — йоах пропагандиста,—вайн китайски халкъашта юкъе моастагIали цабезами баллац. Из цар кхета а ду.

«Материалистически диалектика законаш» яха дош Iомадеча хана Г. Д. Красовскаяс теркам тIаозаш дийцар капитализме къамаш дегIаахара процесс вIаший духьаленаш йолаш хилар.

ХIанз шоай лоIамагIа йола Средни Азе республикаш паччахьа Iаьдал лаьттача хана эрсий царизма колониальни йистош хиннай. Цу тайпарча хьала тIа дар Кавказе даьха халкъаш а. Паччахьа инаралашеи моттигерча шейхашеи шоай йиз дIа мел кхоачар дора халкъашта юкъе цIур боллара, къамашта юкъе дов лоаттадара.

Цу хьалашка чIоагIбала болабеннаб тайп-тайпарча къамий барт, цу даькъе Къилбаседа Кавказе даьхарий а. ЛадувгIархочо — цеха лаборантка нов. Шмалькос вай республиках лаьца масалаш а кхувлаш дийцар Нохч-ГIалгIайчен прогрессивни викалаша чурчеи арахьарчеи классови моастагIашца лоаттабаьча къовсаме эрсий пролетариата новкъостал мара лоамарой котало яккха йиш ца хилар кхеташ хиннилга.

Къаман дош хоадамболаш Iомадир тха заводерча къахьегамхоша СССР хьаяь 50 шу дизара юбилей белгалйоаккхаш. Дуккхача ладувгIараша цу дешах лаьца тайп-тайпара рефераташ кийчйир. Уж йийшар цар шоаш къахьегама коллективашка. Цу темацара теркам лаьгIбалийтац оаха хIанз а.

Красовскаяс ше кулгалдеча школе гуччахьара занятн йир «Социализми коммунизми хьалъеча хана къамани къаман гIулакхаши» яхача деша хетаяь. Пропагандиста шерра дийцар ладувгIараштa пролетарски интернационализма принципех, В. И. Ленина а Коммунистически парте а уж леррагIа вахаре кхоачашъеш хиларах.

Цо дийцар кхы а шердеш тIатохараш дир ладувгIараша. Ишта, нов. Мальцева дийцар Россе Центральни промышленни районашкара дукха предприятеш, кадраш, болхлой къаман районашка дIабахийта хиларах. Из гIулакх чIоагIа лоархIам болаш хилар националистически уйлаш ерaш харцбара, халкъашта юкъера вошал чIоагIдара. Мохк халача хьале хиннача 1920 шера В. И. Ленина хьалхленца вай республика къахьегамхошта 200 миллион сом ахча дайтар. Цу навкъосталах, барт-цхьоагIонах Iалаьмате доккха беркат даьннал.

ХIанз Нохч-ГIалгIайче Российски Федераце лоархIам бола индустриальни центр а хинна дIаэттай. Цун долча тешала кхоачам ба духхьал тха завода коллектив хьайийцача а. Укхаза къахьегаш ба 18 къамех бола болхлой, цу даькъе 145 нохчой гIалгIай а волаш. Барт тайнача цхьан дезале санна къахьег цар.

Оператора нов. Заикина шоай цеха балхах лаьца дийцар. Укх тIеххьарча пхе шера цехо арахеца парафин пхезза дуккхагIа хиннад. Советски Союзе эгара хьалха кхачаи парафин арахеца доладаьд укхаза. Цехо кийчъю продукци вай мехка дуккхача -миIингашка ахийта ца Iеш цхьадолча социалистически а капиталистически а мехкашка дIаухийт. Цу тайпара толамаш даха йиш хургъярий вай, — йоах, нов. Заикина, — нагахьа санна кхыча республикаша, областаша, вежарашха долча мехкаша вайна новкъостал ца доре? Хургдацар. Тхона эша металл, насосаш Украинера хьакхухьийт, компрессораш — Москвера, спецоборудовани — Чехословакера, прессашта эша плиташ — Ангарскера, реагенташ — Къилбаседа-ХIирий республикера, ишта кх. дI. Цу тайпарча экономически бувзамаша къамаш гаргаувз, интернациональни уйлаш чIоагIъю. Ше производстве хьалха латтарех лаьца дувцаш, нов. Заикина белгалвоаккх «Знак Почета» орден енна воккхагIйола оператор Кимаев Мухьади, машинист нов. Бельков, химик нов. Шмалько, разгрузчик Висантов, кхыбараш.

Барт тайна къахьегача цеха коллективо 1974 шера хьалхарча квартала продукцена реализаци яра план 101,8 процент кхоачашъяьй. Парафина диъ тайпана дикала Знак еннай.

Нов. Красовскаяс уйла тIаозаш дийцар КПСС обкома X пленума решенеш кхоачашъяра хьалхашка латтача декхарех. Цу хьакъехьа корта болаш къамаьл дир оператора нов. Дюмина а. Цо аьлар, вай республике хIанз а болаш ба националистически уйлаш йолен дына тIехьадиса гIулакхаш хьаллувцаш болен нах. Цар новкъарле ю интернациональни доттагIал чIоагIдара.

Галина Дмитриевнас ше занятеш еча хана шерра юкъекхувл тайп-тайпара методически приемаш. ЛадувгIарий дешара боарам лакха ца хилар теркал а деш темацара массехк дош хьакъоаста а дий практически заданеш тел царна. Цо йиш хулийт дош хоадамболаш дувцийта а корта болаш гIулакх чакхдаккхийта а. ХIаьта тIехдика реферат кийчъяьр, къаьстта интернациональни дешах лаьца, шин коллективе из ешийта хьожаву.

Ишта, занятешка пайда эц пропагандиста гойтара пособех, диафильмаш хьокх ладувгIараштa.

Нов. Красовскаяс лелаьча школе чакхъяьннача итогови занятеша хьагойтар ладувгIархой теоретически дика кийчбенна, шоаш Iомадаьр вахарца дувза ховш, общественни вахаре тIа-тIа дукхагIа дакъа лаца гIерташ хилар.

А. ГУМНИЦКАЯ,
В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоалача завода политпросвещене кабинета заведующи.

ЙиславгIча пятилетка дийлагIча, къоастамбеча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски опытни завода болхлоша. Цу яхье хьалха а латташ завода беррагача болхлошта йовзаш цар чIоагIа лоархIаши я намотчиккий бригада бригадир, коммунистически къахьегама ударник, Пущенко Валентина Николаевна. Юкъера лаьрхIача шин сменни нормаш 130—140 процент кхоачашъю цо. ХIанз пятилетка тIеххьарча шера чотах къахьегаш я из.

Ишта дукхача шерашка къахьегаш, башха дика толамаш доахаш йолча Валентина Николаевнана дукха совгIаташ тийнинад. Царна юкъе я «1973 шера социалистически яхье котъяьннар» яха сий дола значок а.

СУРТА ТIА: намоточни балхаш деш я намотчикий бригада бригадир В. Пущенко.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХАЛКЪА УНИВЕРСИТЕТАША ПРАВОВИ ЗНАНЕШ ЙОАРЖАЮ

Нохч-ГIалгIай СССР Лаккехьарча суде правови знаней халкъа университет йола ийс шу да.

Юххьанцара шин гIулакхаш 30—50 саг деша вагIаш халкъа заседателий цхьа факультет а йолаш дIадолладир университето. Цхьабакъда правови дешаш Iомаде лоараш дукхагIа хилара цхьа-шин шу даьннача гIолла керда факультеташ яхканза. университета гIулакхаш республика городийи юртийи районашка гIолла дIадоаржадаза даланзар.

ХIанз кхо факультет я цун: халкъа заседателийи новкъостий судий членийн, кагирхой, хьехархой. Филиалаш я культпросветучилищеи профтехобразоване управленеи. Ерригача городскойи юртийи районашка болх беш я правови знаней халкъа университеташ е права факультеташ. Цар балха лостам телаши кулгалдеши партийни органаш я, методически кулгалду республика юстице Министерстверча правови пропаганда еча координационно-методически совето.

Правови знаней халкъа университетаща, вахаро дIадехараш теркал а деш, цу ерригача хана шер а даьд, тоа а даьд шоай гIулакхаш. Дуккхача университеташа кIезига опыт Iоаьяш къахьегамхошта правови кхетам балара из форма лоархIаме хилара тешал деш бола болх беш.

ХIара шера город МагIалбикерча права факультете дешаш хул халкъа заседателех 30 саг, моттигерча комитетацкара 10 саг, кхыбараш юкъе а болаш вола 50—60 саг. Шу долалуча юххье факультете дIачуйийца беррига деша багIараш тIа а болаш бетта-бетта ю занятеш. Деша багIараштa дика чулоацам бола лекцеш еш юристаша Л. П. Доценкос, И. М. Ханкева, Х.-М. Х. Хамхоева, кхычар.

«Коммунизм шерра хьалъеча юкъагIара советски право», «Кхенза барий уголовни административни бехктохкам», «Хулиганствaца лоаттабеча къовсамера общественноста дакъа», «Къахьегама законодательство», «Саг яр-яхарахи дезалахи дола советски закон», «Советски Конституци», «СССР гражданий бокъонаши декхараши» — уж я права факультете йийшача дуккхача лекцеех цхьаяраш. Факультета декан Л. П. Доценко — халкъа суда председатель, шин хурдаь деша мел багIараш занятеш тIа ахийтара, занятеш дикагIа чакхъювлийтара йоакхо еш я.

Укхаза къаьстта уйла тIайохийт районерча зуламашцеи бокъонаш телхаеш долча кхыча гIулакхашцеи къовсам лоаттабеча организацешца факультето айхха бувзам лелабара а хьалхашка латта декхараш кхоачашдара царна новкъостал дара а. Дукха занятеш, къаьстта а семинарски яраш, халкъа суда, милице отдела, новкъостий судий, халкъа дружинай балха практика теркал а еш ю.

Цу тайпара бувзам лелабаро торо хулийт деша багIараш Iомабе меттел, халкъа заседателий, дружинникий, общественникий функцеш кхоачашъеча хана цар хьинар айде а, новкъостал ду районе зуламашца доаттабу къовсами законности чIоагIъяра тIаерзаяь мероприятеш цар кхоачашъяра.

Город Грозне Заводской районерча В. И. Ленина цIерагIчен химикийн культура Двореца болх беш я района прокурор А. А. Андрющенкой юрист А. А. Далаковаи ректораш а болаш йола правови знаней халкъа университет. Университетера дешар КПСС райкомо лаьрхIа оттаьча абонементашка хьежжа лел. Университете деша багIараш — мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой, новкъостий судий членаш, халкъа дружинникаш, комсомольски актив.

Деша багIараштa хьалхашка къамаьлаш лаьд районерча кулгалдеча болхлоша, юристаша В. Г. Кострубас, А. А. Карева, Б. У. Умалатова, З. М. Алиевас, А. А. Далаковас, кхычар. Укх дешара шера цар лекцеш йийшай: «XXIV съездо социалистически законности правопорядки чIоагIъяра хьакъехьа дIадийхар», «Дын культий хьакъехьара советски законодательство», «Хулиганство лелаярах бола уголовно-правови административни бехктохкам», «Советски къахьегама законодательство», кхыяраш. Занятей форма — лекцеш, собеседованеш, семинараш.

Дешар во оттадаьдац Октябрьски, Грозненски, Шелковской, Наурски районашкарча правови знаней халкъа университетащка. Наха чIоагIа мога а еш укх массехк шера Сунженски района Орджоникидзевски станице болх беш я болхлоех, колхозхоех, школашкарча дешархоех бIаь совгIа саг деша вагIаш йола къонача юристий школа.

Бетта цкъа ю университете занятеш — сайрийна, производствана тIера ца боахаш. Ерригача факультеташтен филиалаштен занятей цхьа форма оттаьй — абонементаш. Уж оттаьй хIара факультетера занятеш партийни дешара системе дешара шу долалуча ханна йолаергйолаш: октябрера июне кхаччалца.

Дешара итогаш июне яьй правови знаней ерригача халкъа университеташкен права факультеташкен. Университеташкен права факультеташкен деша багIараща юристаш вIашагIбетталулга вIаштIехьдаьккхал. Цу вIашагIкхетарашка дакъа лоац республика юстице Министерства, Лаккехьарча суда, прокуратура кулгалхоша.

Республике правови пропаганда шеръе лаьрхIа деккар оттадаьд хIанзле а 1974—1975 дешара шера. Кердача дешара шера бергболча балха хьалда плая Нохч-ГIалгIай АССР юстице Министерстверча правови пропаганда дешашта йолча координационно-методически совета заседане ювцаргья.

Н. ЛИПКУСЬ,
Нохч-ГIалгIай АССР юстице Министерства консультант.

ДИКА ХОАМАШ

«Чечингсельстрой» треста гIишлонхоштa маэшиа аьшкбетона изделеш ара е хецаш пятилетка дийлагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабу Лемешко Николай Кондратьевича кулгалдеча Грозненски аьшкбетона конструкцей завода болхлоша. Цунга хьежжа дика да цар доаха производственни толамаш а. Товарни продукци арахецара ах шера план ханал ах бутт хьалха кхоачашъяьй. Укх юхейнсача хана июла календарагIа арахецаргья 38 эзар сома маьха аьшкбетона изделеш, ардакх, кхыйола хьуна метариалаш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я цига Аполепов Иван Петрович, Азиев СаIид керте латта арматурщиккий, формовщиккий бригадаш. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 130 процент кхоачашъю цар. ХIанз пятилетка тIеххьарча шера чотах къахьегаш я уж.

●

Бахача наха дукхагIа, хозагIа, дIадодар кIезигагIа долаш баракъаш тегаргда яхача девизагIа къахьегаш я Грозненски швейно-производственни объединене Ковалева Антонина Ильинична керте латтача шоллагIча цеха коллектив. Укх шера цахаддаш объединене цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ я из. Баракъаш тегара ах шера план 16-ча июне кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахецаргья 20 эзар сома маьха продукци.

Хьинаре къа а хьегаш башха дика толамаш доахаш хиларца белгалъяьнна я ВЛКСМ XVII-ча съезда цIи лелаеча Жильцова Раиса Васильевнас кулгалдеча комсомольско - кагирхой участка коллектив. Цо кхы а хьалха кхоачашъяьй ялх бетта план. Ишта дика къахьегаш ба Арзуманян Раисас, Печенюк Любовь Ивановнас кулгалдеча цхьоалагIчеи кхоалагIчеи участкай хIамаш тегараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

●

СССР Лаккехьарча Советe хоржамаш хулача ден сийна йола къахьегама вахта дIахо а хьош шоай толамаш дебадеш балхаш деш ба «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахой. Цар толамца тIеххкоачашъяьй мехкдаьттеи газеи яккхара пхе бетта план, планал совгIа Даьхена дIаденнад миллионаш сома маьха «Iаьржа дошуви» Iалама гази. Укх деношка мехкдаьттахоша рапорт лургда мехкдаьтта а газ а яккхара ах шера план шоаш толамца кхоачашъяраx.

Шоай ах шера планаш хIанзле а кхоачашъяьй МагIалбикерча бурув деттараша.

Къаьстта дика къахьег укх деношка Сальников Александр Яковлевича, Хамурзиев ХьакIаьша, Галаев Iийсас кулгалдеча бурув деттача бригадаша. Царех хIара бригадо шин сменагIара балха норма кхоачашъю 120—140 процент.

Вай Даьхен столице — Москве Баумански хоржамий округе харжархошта хьалхашка КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьло кхы а хьинар айдаь къахьегаш ба управлене мехкдаьттахой а, бурув деттараш а, газовикаш а.

Р. МАЛЬСАГОВ.

●

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхье доккхий толамаш доахаш къахьегаш я Грозненски швейно - производственни объединене чуйоагIача Веданарча йиълагIча филиала коллектив. Цо хьоггехьа а кхоачашъяьй продукци арахецара ах шера план.

Балхах камаьхала а йоалаш къахьегаш ба швея - мотористкаш Бачигова Тамара, Ташуева Аня, Джамалдинова Хаза, Гезиева Лиза, кхыбараш. Шоай заданеш цар кхоачашъю 110—115 процент.

Р. АЛИМОВ.

СОДРУЖЕСТВО ХЬАЯЬРАШИ ХЬАЛЛОАЦАРАШИ

Ткъаь пхиъ шера ВIаши Экономически новкъостал дара Совета карагIдаьннарий мах беш, йиззача бокъонагIа ала йиш йолаш да, лерхIараш цаIаш долаш, марксизма-ленинизма идеологи цаI йолаш, социализми коммунизми хьалъяра декхараш цаIаш долаш вIашагIкхийттача вежарашха йолча социалистически чIоагIа паччахьалкхений цхьоагIо хьаеча юкъе СЭВ-о ондо дакъа лаьцад аьнна. Цу шерашка хьа а хинна чIоагIъеннай керда, социалистически тайпарча, паччахьалкхенашта юкъерча экономически отношеней система. СЭВ-о леладаьча гIулаккех хьахиннача керттерча хIамаех цаI — дунен социализм, цун политически экономически низ дIахо чIоагIбар.

Дунен социализм вай заманахьа эгара влиятельнегIа бола низ а хинна дIаэттай. Бакъ а хинна дIаэттад пролетариата диктатура цун къаман формагара интернациональни вешта аьлча массехк мехка чакхйоахаш йолчеи цудухьа дунен ерригача политикана хоадамболлаш йола влияни юлургйолчеи формага яргья яхаш В. И. Ленина дийцар.

СЭВ-а членаш долча мехкий содружество хьахилари дегIаахари — из да эгара хьалхарча аргIанна социалистически паччахьалкхений коммунистически болхлойи партеша хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIадерзадаь, масса оагIорахьара чакхдоахача гIулакхех хьахиннар. Цу даькъе, общественни вахара кхыча дэакъошка а санна, къаьгга хьагучадоал марксистско - ленински партей хьалхле лелаяра, кулгалдара дакъа.

Пролетарски интернационализма идеяшта тешаме йолча, социализми коммунизми къаьстта хьанийцача цхьан мехка санна, ишта дунен социалистически сообщества доазонел чухьа а социализми коммунизми хьалъяра наькъийн методийн хьакъехьарча марксистско - ленински хьехамца кийчъяьча социализма мехкий вежарашха йолча партеша творчески увттаю СЭВ-а членаш долча мехкаштa юкъера боахама бувзамаш массе оагIорахьара дегIакхувларен эргадоахаш тоадарен стратегии тактикен.

Социалистически содружества мехкаша цхьана леладу экономически Iилма-техническии гIулакхаш кIоаргдар СЭВ-а членаш долча мехкий коммунистическии болхлойн партей эгара лакхерча партийни форумаша белгалбеш болча цар политически наькъа лоархIаме бIарчча цхьа дакъа да. КПСС XXIV съезда резолюце тIа белгалдоаккх: «Съездо КПСС ЦК-ана тIадулл дунен социализма система цхьоагIон кхотаялари эгара хьалхарча аргIанна шоаех тийша дола социалистически паччахьалкхений коммунистическии болхлойи партешца цхьана леладу гIулакхаш дIахо а чIоагIделгеи дегIакхувлилгеи: дунен халкъашта юкъерча политика, экономически отношеней, цу даькъе — экономически интеграци дегIайоалаяра даькъе социалистически паччахьалкхенашца цхьана леладу гIулакхаш мамогга шерделга; Iилмани культурнии бувзамаш чIоагIделга. «Вежарашха йолча вокх партей ЦК-ай съездаша а пленумаша а ишта хьакхайкадир социалистически содружества халкъаш массе оагIорахьара гаргакхувлара тIаберзабаьча наькъагIа лоарзагIа ца йоалаш аха лаьрхIа шоаш хилар.

Боахама дунен социалистически система хьаяра чоалхане дешаш, дунен социализм дегIаярах йола марксистско-ленински идеяш чакхйоахаргйола хьадда наькъаш, методаш, формаш цхьана кийчъяра Iалаьмате боккхача лоархIаме да СЭВ-а мехкий коммунистически болхлойн партей кулгалхой дуккхача оагIорахьареи шин оагIорахьареи вIашагIбеттабалар.

Вежарашха йолча партеша, паччахьалкхенашта юкъерча гIулаккхий керда тайпа хьа а леш, формаги чулоацамгеи диллача керда дола цхьана леладеча гIулаккхий лостамаш практике тахка а тохкаш, дунен система хиларах тарра социализм дегIайоалаяра экономически закономерностащ кхетаелгеи Iомаелгеи эргадоахаш тоа а деш, йIаьхий коллективни опыт Iоаяьй.

Дерригача общественни вахара интернационализаци яра — социализма мехкий халкъаш таргадигара объективни ларда — принципиальни, теоретически дешаш шоаш кийчдеш, коммунистически болхлойн партеша хьакъоастаду хIара этапе керда общество хьалъяра овлангара проблемаш къоастаеча хана кIоарга вIаши бувзам болаш гIулакхаш леладара декхарашца дукхагIа тарлуш дола цу даькъерча шоай политиха керттера, лардера лостамаш. ХIанз из керттера лостам — социалистически экономически интеграци.

Вежарашха йолча партеша боккха организаторски болх бу боахама бувзамаш дегIадолладаран эргадоахаш тоадаран тIаберзабаь цхьана кийчбаь никъ чакхбаккхара. Уж дешаш каст-каста дувц Центральни Комитетий пленумашка, СЭВ-а мехкий министерствей, ведомствей, боахама организацей партийни организацей теркама юкъмоттиге латт даим.

Вежарашха йолча партеша чакхдоахаш дола хьадда гIулакхаш, къаман - боахама органий арахьара экономически гIулакхаш управлени планированни эргайоахаш тоаяра, социализма кхыча мехкашара йIаьххача ханара, чIоагIа бувзамаш дегIакхувларца боахама аппарата ерригача звеньяй безами бехктокхами дукхагIа хилийтара. СЭВ-а мехкашта юкъе леладеча дунен халкъашта юкъерча экономически Iилма-технически бувзамий механизм. эргайоахаш тоаяра тIадерзадаь да.

СЭВ-а мехкий коммунистически болхлойн партеша боккха лоархIам бу боахама аппарата ерригача звеньяй болхлошта экономически бузамий дешаш къестадарца интернационалистски никъ лелабелга Iомадара. Из къаьстта лоархIаме да хIанз. СЭВ-а мехкий боахама организацей юкъарчал доацаш дола бувзамаш шерлуш латтача хана, цхьана леладу гIулакхаш дукхагIча даькъе производственни эффекта тIадерзадаьча хана, производствана кооперации специализаци яра, производственни опыт дIа-юха эцара дешаш юкъарчал доацаш къестадара къахьега дуккха адамаш. СЭВ-а мехкий дуккхача предприятей коллективаш юкъеэзача хана.

Белгалъяьккханза яргьяц СЭВ-а мехкий коммунистически болхлойн партей гIулакхий цхьаькха лоархIаме цхьа оагIув а: социализма мехкашца цхьана леладу экономически гIулакхаш бIехдеи юхамаччахьа дахеи, халкъашта юкъерча гIулакхашка барт эгIабе гIертача вай идеологически моастагIашта духьала цар цхьана лоаттабу къовсам. Вежарашха йолча партеша лоархIаме актуальни декхар лоархI антикоммунизмана а хIаьта ишта аьттехьарчеи «аьрдехьарчеи» ревизионизмана, национализмана а духьала лоаттабеча къовсамах.

Цу белгалдаьча керттерча лостамашца чакхдоалаш дай, бакъдар аьлча, СЭВ-а членаш долча мехкий содружество дIаоттаяран дегIайоалаяран коммунистическии болхлойи партеша массе оагIорахьара чакхдоаха деррига гIулакхаш. Цхьабакъда белгалдаьккхача лоархIаме да, цу даькъе вежарашха йолча партеша цхьана беча балха тIа цхьоагIон кхотаялари — дIахо йолча хана бIарчча цаI бола, дерригача къамий пролетариато юкъарча цхьан планагIа нийсбеш хургбола дерригдунен боахам хьабарца йола тенденци йизза дегIайоагIаргхиларах йола ленински идеяш толаме кхоачашъяра бола тешам хьахулаш хилар.

С. ПЛАКСИН,
экономически Iилмай кандидат.

(АПН).

Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-4 участкай, бригадий гIишлонхоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй йислагIча пятилетка дийлагIча шера плани тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара. Цу яхье хьалха латтачарех цаI я В. П. Водолазкина кулгалдеча йиълагIча гIишлон участка коллектив. ХIанз август бетта чотах гIишлон балхаш деш я из. Укх деношка Грознера ворхIазза вIаштIара даь цIенош ханал дуккха хьалха хьалдетта а даьха дIаделар гIишлонхоша. ХIанз сихденна отделочни балхаш деш да цига.

Къаьстта дика къахьегаш ба каменщикаш Айрапетян Эдуард, Минасов Сергей, Туршлева АсмаI, Руднев Петр, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача сменагIа цаI-ах норма кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: каменщикаш Э. Айрапетян, С. Минасов, А. Туршлева.

И. ПЛИЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

Укх шера тIаийца доккхий социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара шерра яхье баьнзаб А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай технологаш. Цу яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш ханал дуккха хьалха кхоачашъяьй ялх бетта план Бегляров Александр Леонтьевича, Николенко Владимир Александровича кулгалдеча установкай болхлоша. ХIанз ремонтникашца цхьана капитальни ремонт еш ба уж. Йиллача ханал дикка хьалха болх бе йолаялийта а лерхI уж.

Царел дукха тIехьа ца юсаш хьинаре къахьег укх шера Карпенко Станислав Авраамовича кулгалдеча установка коллективо а. 18-ча июне дениз хьахулача бетта чотах къахьег установка технологаша. Планал совгIа арахецаргья эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

В. ГОРБАЧЕВА,
тха штате йоаца корр.

●

Къаьстта чIоагIа хьинар айденна къахьег пятилетка хоадамбеча шера СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината болхлоша. Паччахьалкхени встречни планаш тIеххкоачашъеш хьайоагIаш дуккхача цехий коллективаш я цига. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хаддаиза хьалхара моттиг лелаю укх шера Чангариев Заиндe кулгалдеча гранулированни полиэтилен арахецача цеха химикаша. Дикеи тIехдикеи дола полиэтилен арахецара хьалхарча ах шера план 22-ча июне кхоачаш а яь, ер бутт боввлехьа планал совгIа арахецаргда 400 тонн полиэтилен.

Ишта дика къахьегаш ба Ныркoв Валентин Иванович, Кудринский Александр керте латтача цехий химикаш. 23-ча июне кхоачашъяьй шаккхе цехо ялх бетта план. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахецаргья цар дуккхача маьхера тайп-тайпара продукци.

Ишта къахьегача цеха болхлоша кердача къахьегама толамашка кхувл комбината коллектив. Товарни продукци арахецара паччахьалкхен план 102,7 процент кхоачашъеш хьайоагIа из. ХIанзлехьа заданел совгIа арахийцай 200 эзар совгIа сома маьха тайп-тайпара химически продукци.

Л. НАЗАРОВА,
химкомбината планови отдела экономист.

●

Ер шу долалуча хана доккхий социалистически декхараш тIаийцар Вознесенски газобензинови завода болхлоша. Уж мишта кхоачашду хьажара йола ха хьатIаэттай, хIанз аьлча чакхдовлаш латт хьалхара ах шу. Доахача къахьегама толамашка хьежача къаьгга гуш да шоай декхарех уж дика лоархIабелга. Екъа газ арахецарен продукцена реализаци ярен ялх бетта план ханал ах бутт хьалха кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маьхала йоаккхаргья 176 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. ХIаьта заданел совгIа кийчъергья 28 миллион кубически метр екъа газ. Из хул тIаийцача социалистически декхарех лаьрхIачул дуккха дукхагIа. Газови бензин арахецара ах шера план а хIанзлехьа тIеххкоачашъяьй завода коллективо. Укх юхейнсача хана шоллагIча ах шера календарагIа арахецаргда 3 эзар тонн бензин.

ДIадахача шерашка хинначул дукха дикагIа да завода технико - экономически хьокхамаш а. Соахка хьалхарча ялх бетта арахецаш хинначул 9,3 процент дукхагIа товарни продукци арахийцай укх шера цу юкъа. Арахецача продукцета дIабода мах лохбарах, планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги кхоярах укх шера паччахьалкхенна заданел совгIа завода болхлоша баь пайда 109 эзар сом да.

Уж толамаш доахача завода участкашта, установкашта юкъе яьржача социалистически яхье дика болх барца белгалъяьлар Грохов Валентин Дмитриевича кулгалдеча комбинированни установка коллективи Зураев Тутан керте латтача производства болхлойи.

Б. КОСТОЕВ.

ТIАЙИЦА ДЕКХАРАШ ТIЕХКХОАЧАШДЕШ

ЙислагIча пятилетка дийлагIча, къоастамбеча шера 38600 метр лоаман породашта бурув тоха дезаш план яр старогрозненски бурув деттарий. Шоай торонашка я хьежа планал совгIа 500 метр бурув тоха декхар тIаийцар цар.

СССР Лаккехьарча Советe хоржамашта хетаяьча вахте а этта май бетта план ханал хьалха кхоачашйир старогрозненски бурув деттараша. Цу бетта 3621 метр лоаман породашта бурув техар цар. Из планагIа тоха дезачул 121 метр дукхагIа да.

Ер шу доладелча гIоне старогрозненски бурув деттараша 14482 метр лоаман породашта бурув техал. Из а планагIа тоха дезачул 182 метр совгIа да.

Социалистически яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа Казенный Васили кулгалдеш йола бригада. Май бетта 127 метр бурув тоха дезача «Минеральная-6» яхача скважина 229 метр бурув техар цу бригада коллективо. Ишта, 185 метр планал совгIа бурув техар май бетта Шумикин Георге кулгалдеча бригада коллективо а.

Г. АЛЕКСЕЕВ.

ДОШО ГІА

ОЧЕРК

ХЬУНАШ, петараш тІайоацаш мукъа кІаьд битац лоам чу ца оахаш, цунгара доала беркат хьа ца доаккхаш. Цхьабакъда, укхаза атта дац лаьттана Іунал де. ХІанз, юрта боахаме халагІа мел дола балхаш механизмашца деча хана, ира хьехкхача мухаленашка техника лелалац. Цудухьа кхашка дукхагІа дола балхаш саго ший кулгашца ду.

Иштта дада Ножай - Юртовски района А. Шерипова цІерагІча колхоза лаьтташ.

Республика специалисташа, моттигерчарца цхьана дукха уйлаш йир лоаман хьалашка наха къахьега моттиг хургйолаш, боахамий экономика лакхъергйолаш культура малагІа я тохкаш.

Юххера практико тешавеш хьахьекхар лоамашка дІдача боахамий хьалашка дикагІа пайда лургбола культура тхьамка хилар.

1965 шера лоаман боахамашка эггара хьалха тхьамка дІаде доладир А. Шерипова цІерагІча колхозе. Лоаман хьалашка тхьамка хьа ца хулаш шоаш хьийга къа довра кхераш саг лоархІавацар из культура кхее.

— Эггара хьалха дІадоладу гІулакх иштта ма хулий,—йоах колхоза председатела Эльсункаев Вахас. — Массаза санна юхьиг хала я, хІаьта из дІадоладераш денал дараш, дикачох дог тийша бараш ба.

Кхаьлача дийнахьа колхоза правлене вІашагІкхийтта, тхьамка леладе нах тІаберзабара дешаш дувцаш ба боахама специалисташ. Массане ше-шийна хетар оалаш дукха дийцар. Дукха зуврговоацача юстара ваьгІа Мудушев Сайдселим юххера а йист хилар:

— Дукха къахьега дезаш культура-м я тхьамка, вай хьалашка хІаьта а, хІана аьлча гаьннара хьалтІа а кхухьаш хий детта, кулгашца дІаде а оасар де а деза цунна. ХІаьта из вай колхоза пайда баргболаш дале, дІаде доладича вІалла хІама а дац. Аз шин гектара тІа тхьамка кхеде хьатІалоац.

Иштта лоам чу ера юртбоахама керда культура. Мудушева шин гектара тІа дІадийра тхьамка.

Цу ханналца кхыметтел республике а ца кхеьча культура агротехника йовзаш яцар. ХІаьта опыт а къахьегарца мара хьа мича Іов.

ДУКХА литература деша дийзар Мудушева тхьамка кхедара агротехнически бокъонаш, из хьадаьккхачул тІехьагІа паччахьалкхенга дІадаллалца йолча хана гІулакх дара технологи йовза гІерташ.

— ХьажкІаш, кхыяраш санна йоацаш дукха йоакхо е езаш культура я тхьамка, — йоах Сайдселима, — КхоачІам болаш тІуна, сийрда бос болаш хила деза цун гІа. Цудухьа маьлхе, михага докъаде йиш яц из.

...Каст-каста мишта хьахул хьажа ший бригаде тхьамка дІадийнача участке водар из. Буц мо баьццара гІа хийца дегІадоврІача тхьамка бІарг хьестар. Боккха теркам тІабохийташ зувра цо керда культура. Цунна фу эш, малагІча хава фу Іунал де деза ха гІерташ дукха ха дІахьора Сайдселима тхьамка кхай тІа.

ХьатІакхаьчар бехктокхаме ха. 1965 шера гурахьа цун бригадана гучадаьлар хьийгача къих къахиннар.

— Со чІоагІа йоагаш-м яр хьона, Сайдселим, вай леладечох хІама ца хилар кхераш, — аьнна ший лага даьллар хІаьта мара хьахайтанзар цун бригедерча Салтагиреева Зарабата.

— ХІама а дац, эггара хьалха дІадоладаь гІулакх иштта хул. Тхьамка дукха даьннадеце а хІанзчул тІехьагІа дикагІа ховргда вайна. Цкъазза мара Іомаяц опыт. Ер культура вай лаьтта дика хила езаш я. Укх шера шин гектара тІара 20 центнер гаргга яьккхай. ХьатІадоагІача шера кхы а дукхагІа йоаккхаргья.

Ше хьатІанийца гІулакх творчески уйла тІа а йохийташ кхоачашде оамал йола бригадир тешаш вар хургболча толамах. ХІаьта цул совгІа ше тІанийцача гІулакха района хьалхашка а ше бехктокхаме лоархІар цо, хІана аьлча эггара хьалха цун кхашка, цун кулгашца дІадийнадар тхьамка. Хьокхам цунгара хила безаш бар, хІаьта тхьамка боахама пайдане хургхилара тешам а цунгара болар. Из дика кхетадора ахархочо.

Шоллагіча шера йиъ гектара тІа дІадийра тхьамка. Бакъдар аьлча хьувкъам совбаланзар. Шерагара-шерага дукхагІа тхьамка дІаде яьлар Мудушева бригада. Тхьамка дукхагІа дІа ме дув бригадира дукхагІа уйла йора гектара хьувкъам лакхбара. Массазза бригада членашца дагавуьлар. ХІаранена балха тІа зеденнараш теркалдора.

1967 шера цун бригадерча Керимова Майсас 25 сотех тхьамка шийна хьакъовстаделга дийхар. Цу шера цо докъадаьча тхьамка 600 килограмм яьккхар. Мишта хул хьажа даьча цу гІулакхах дика пайда баьлар. Цу ханайца звеньяшта дІа а декъаш кхедаьча тхьамка гектара тІара цхьа тонн гаргга мара ялацар. Цул тІехьагІа ший бригадерча болхлошта хІаранена участкаш дІателалга оттадир Мудушева. Цу дикача гІулакхо хьахьекхар гектара хьувкъам лакхбе йиш йолга. Шоллагіча шера хьувкъам цІаьхха лакхбелар —еррigача бригаде юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 14 центнер декъача тхьамка гІа даьккхар.

Тхьамка дІадув лаьтта леладера культура лакхъяра коллектива уйла тІаерзайир бригадира. Цу культурах йола къайленаш йовза езаш яр. Хьалха ца дайна юрта боахама литература дайзар ахархочоа. Іилманел хьалха латтача практикан карагІдаьннарех лерттІа пайда эцара дукха ха дезар. ХІаьта ший йолаш йола образовани кІезига хийтар Сайдселима.

Балхара мукъаваьна Галайтински юкъерча школа директораца дагавала ваха ха йоацаш лелар Мудушев.

Гурахьа ялаташ чуэцаш колхозхой бІаргах саьрг кхийттача санна кхашка хьувзача хана новкъостала шоай дешархой боалабеш кхай тІа баьхкар школера бараш. Царца вар школа директор я. Цигга къамьал хилар цу школе мехкарий а къонгаш а деша багІача даьи царна хьехачуни.

Директора хьалхашка латта йоккхача коллектива кулгалхо, дукхача дезала да Мудушев школе дІаэца ше, аьнна венача зІамсага тара вар.

Лакхарча дегІара, михой малхой Іаьржъяь юхь йола из хІанз фу аргда - хьогІ укхо аьлча санна бІарахьежар директора. «Воккха ма вий ер, ХІанзчул тІехьагІа фу дешар хургда укхунчох», алар кхерар.

Дешара керда шу доладелча Галайтински юкъерча школа бархІагІча классе сайрийна деша боагІарий журнала тІа яр Мудушев Сайдселима цІи.

Цу хана деиз Іилма къайленаш дикка караерзаьй бригадира. ХІаьта цо балха тІа кхы а доккхагІа толамаш даха вІаштІехьдалийтад.

Тхьамка лeладара агротехника а цунна гІулакх дара технологи а дика караерзаяьча цо хІара шера гектара хьувкъам лакхбу.

1970 шера В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара сийленца накъаяхара шерра социалистически ях а йоаржаяь къахьийгар Мудушева бригада коллективо. Районе а республике а эггара лакхагІа дола хьокхамаш цун дар. Юбилейни шера яьржача социалистическа яхьа итогех доккхий хьокхамаш гойтача Мудушев Сайдселима Ленина орден ялараx боккха кхаъ хилар юртахошта.

Ший юртахоша дезача совгІатаца даькъала вувцаш Сайдселима аьлар:

— Ер са совгІат хинна Іац, са цІерагІа дале а, тха коллектива дуккхача шерашка бІу ца къожабеш хьийга къа да, цар дакъа доал укхох. Аз баркал оал партенеи советска правительстванеи тха къахьегама иштта лакха мах барах, КПСС Центральни Комитета, цун Генеральни секретара Л. И. Брежнева, тхога сатийнна къа а хьегийташ, дерригача дунен тІа машар лоаттабара тІехьа кІаьд ца луш, хадданза къовсам лоаттабарах.

Тхоай йоакхо яро тхона декхар тІадулл кхы а овсарегІа къахьега, вай Даьхе йІаьхегІа хургйолаш.

Шоай торонашка хьежжа хІара шера керда доккхий декхараш тІаийду бригада коллективо. ДІадахача шера карагІдаьннарех кхоачам ца беш керда рубежаш белгалъю.

Къаьстта белгала да нйслагІча пятилетка дІадаха кхо шу. ХІара шера лакхлу тхьамка дІадийнача гектара хьувкъам.

Пятилетка кхоалагІча, хоадамбеча шера ялати кхыйола юрта боахама культураши йоахилга а кийчъелга а алсамдаккхара тІехьа ЕррігсоюзниІ социалистически ях йоаржаярах бола партеи правительстваи соцам хьал а лоацаш шоай дерригa низаш оарцагІдаьхар тхьамка леладераша из шу доккхийча толамашца белгалдаккхара.

СОАХКА йиитта гектара тІа тхьамка дІадийнадар бригадо. Іалама хьалаш ахархошта аьттув болаш хиннадеце а бригаде юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 32,8 центнер тхьамка даьккхар. 43300 сом цІена пайда хилар. Из цу района цхьайолча бІарччача колхозе баьча пайдал дукхагІа да.

— Лакха да бригада болхлой алапеш. — йоах колхоза парткома секретара Х. Умарова. — Юкъера лаьрхІача бригада болхлочун балха дийнахьа 9—10 сом кхаьчар соахка.

Шоашкара хьокхамаш гойташ дика болхлой дукха ба Мудушева бригадаца. Опыт йолча, болх дика вІаштІехьбаккха ховча бригадира дика кадраш кхею. Дуккхача шерашка тхьамка кхедеш ше зийнар, дайзар камаьрша дІа а довзийташ шоай гІулакха дика духтІабаьхаб цо «Знак Почета» яха орден лелаю Салтагиреева Зарабат, Алимсултанова Маймуат, Каташева Жугу, кхыбараш. Тхьамка кхедеча 5—6 бетта цар эца алапеш 2500—3000 сомага кхоач.

Из культура кхее йолайичахь колхоза экономика лакхъеннай. Вахара хьалаш тоадара, керда гІирсаш хьалдара ахча дІакъестаду фонд йІаьхегІа я. Колхозхой вахара хьалаш а тоаденнад. ТІеххьарча шин шера юрта бахача наха йиъ «Жигулеш» гу юрта юкъе. ХІараме цІеннах хІана яц аьнна телевизораш, приемникаш, холодильникаш, вахача сага мел эша кхыйола хІамаш я.

Тхьамка кхеде доладича деиз колхозе болх бе моттиг я. ХІана дицденнад укхаза «дІаьхий сомаш даха вахав хьанекх» яха дешаш.

Укх шера цхьайтта класс чакхйоаккхаш ва Мудушев Сайдселим.

ДІАХО цун дешарах йола уйла ха ловш къамаьл хилар тха:

— Сайгара болх кхы хувца уйла яц са. Цудухьа юрта боахама специалист хила лаьрхІад аз. Сай вІаштІехьдоале юрта боахама техникуме деша гІоргва со, — аьнна ший дІахора планаш йийцар Сайдселима.

— Мишта вІаштІехьдоал хьа болх а дешар а тІехьа ца вусаш цхьана дІадІахьа?

— Са хьехархой дукха ба. Школе цаІаш ба, вожаш цІагІа ба, — аьнна борд-бордагІа велакъежар бригадир.

Де ца кхоадаьр, ца кхетадаьр хьалха даккха нах ба Сайдселима. ВорхІ воІи цхьа йоІи я цун дезале. ВоккхагІволча шин воІагара дІа мел иккхар деша гагІа, ВоккхагІвола воІ Советски Эскара мугІарашка гІулакх даь ваьнна шоай юртарча школе физрук волаш болх беш ва. Сайдселима шоллагІча воІо ший даь никъ лаьцаб: «Сельхозтехника» районни объединене тракториста курсаш йоахаш воалл.

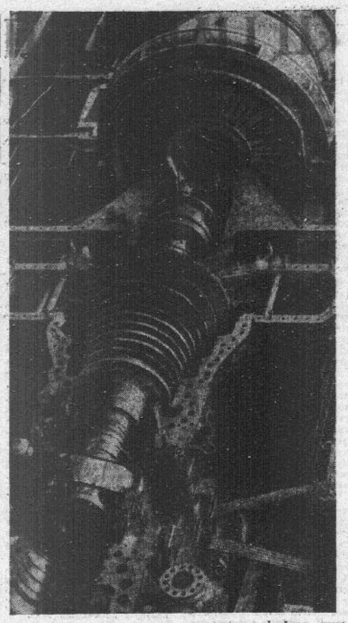
— Укх шера шиъ экзамен яла езаш ва-кх хьо, — аьнна бегаш бир аз бригадираца.

— Я а я уж экзаменаш. Укх шерарча хьоккамаша къоастамболлаш хьахьокхаргда малагІча толамашца чакхйоаккхаргья тха коллективо нйслагІа пятилетка. ХІаьта школерчарех хІаьта а вета а кІалхарвоалача мичав со!

Пятилетка дийлагІча, къоастамбеча шера 15 гектара тІа тхьамка дІадийнад цун бригаде. ХІара гектара тІара плана гІа 15 центнер йолча 25 центнер яккха декхараш тІаийцадар цун коллективо. КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал хьал а лоацаш 30 центнер яккха встречни план тІаийцад бригада коллективо.

Хьинар дола саг цІаккха а кІаьд ца луш санна дукхагІа эшшача кхоач. Дезала визза да вола, хьалха латта производственник, вахара дешаех дика кхеташ вола саг юртарча наха даим лоархІаш а сий деш а хиннав. Иштта нахах лоархІ юртахоша Мудушев Сайдселим. Дагавала вахачоа бала кхетам болаш, сабаре, Іимерза Сайдселим юртарча наха массехказа юрта Совета, районни Совета депутаталла хийржав. ХІанз а хадданза, кІаьдвалар доацаш районни Совета депутат, юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаш ва.

Т. АРЧАКОВ.

АРМЯНСКИ ССР. Балхаш эггара сихденна деnош хьатІаэттад хІанз Раздански ГРЭС-а йиълагІа аргІа хьалъеча. ХІаране 200 эзар киловатт низ бола кхаь турбино болх беш йолча электростанце керттерча корпусе иззал низ бола юххе йиса агрегат вІашагІйоллаш латт. Монтажникаша декхар тІаийцад июнь бутт бовш из болх бе йолаялийта аьнна. Из лаьрхІача ханал кхо бутт хьалхагІа хул.

СУРТА ТІА: ГРЭС 4-ча энергоблока турбина вІашагІйоллаш латт.

Р. АКОПЯНЕИ Г. БАГДАСАРЯНЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОАМАН ДАЬГІЕНЕХ ПАЙДА ЭЦАР

ДарегІа дулх даккхара лоархІамера резерв я лоаман даьгІенех лерттІа пайда эцар.

Нохч - ГІалгІайчен лоамашка 280 эзар гектар гаргга хьайбашта пайдане злакови баьцовгІаш я альпийски субальпийски цонашка. Лоаман даьгІенашкарча тайп - тайпарча баьцех дукха протеин йоалл. Уж баьцаш хьайбаша дика юъ, сиха хьатІа а йоал. Аьхки 135 — 150 дийнахьа доажаду укхаза хьайбаш. Цу хана цхьан гектара тІара юкъера лаьрхІача 35 центнер буц юъ хьайбаша, хІаьта цхьайолча моттигашка — 50—60 центнер.

Аьхки вай республика лоамашка 200 эзар совгІа хьайба леладе йиш я. Шаьрачарча боахамий йоккхий торонаш я шоай хьайбаш цига леладе, дулха кхаба. Шортта буц, шийла а е йІайха а йоацаш гІаьхха температура, цІий Іувда садоахка хІамаш йоацаш аьхки хьайбашта паргІатта дажа дика моттигаш я лоамашка.

Халахете а, укх тІеххьарча шерашка вай республика боахамашкара доахан кІезига дІакхувл цига. Шортта доакъар Іалашдац. Из бахьан долаш дулх кІезигагІа доаккх.

Грозненски района боахамаша 1966 шера лоамашка дІакхийларащца нийсдича 1973 шера дигараш пхи эзар бежан кІезигагІа хилар. ХІаьта 1972 шера цига дажаш хиннаращца нийсдича 1973 шера нйс бІаь бежан кІезигагІа дар. ЦаІ ахшозза кІезигагІа да Малгобекски, Урус - Мартановски Ачхой - Мартановски районаша хІанз лоамашка дажа дІалехка доахан.

Наурски Шелковскойи районий колхозашкеи совхозашкеи латкъаш ба бурунни аренашка дукха хьайбаш доажадарах. ХІаьта а хьалха санна доацаш кхоэза - дназза кІезигагІа хьайбаш дажа дІалехк цар лоамашка.

Еррigача республика боахамаша а Іалальмате кІезига пайда эц лоаман даьгІенех. Нагахь санна 1966 шера альпийски даьгІенашка 48 эзар бежан доажадаьдале 1973 шера 5 эзар бежан кІезигагІа доажадир.

Белгалдаккха деза лоаман даьгІенашка доажадеча къоначa хьайбашта дийнахьеи буси 600 — 800 грамм дулх тІакхеташ хилар, хІаьта цхьадолча боахамашка тІакхетар 900 — 1000 грамм хул. Шаьрача ара из доазал 250—300 граммал дукха тІехдалац. Цул совгІа лоаман даьгІенашка тІакхетача дулха центнерага 20—21 сом мара додац, шаьрача колхозаша кхоабараштa тІакхетачунга 175 сом, совхозашка — 200 сом дІадодача мeттe.

Цо хьахьокх лоаман даьгІенашка хьайбаш лeладарга дерригa дІадодачох доакъарга цхьа процент мара дІа ца додилга, хІаьта шаьрача ара— 50—60 процент.

ДарегІча лоаман даьгІенашкарча доакъарах дукхагІа пайда эцаро торо хулийт ахкан замалахь республика боахамашка дукхагІа доакъар Іалашде. Иштта аьхки пхе бетта альпийски даьгІенашка доахан доажадича 100 эзар гектар культурни даьгІенаш кхоергья.

Из гІулакх лерттІа ца леладарах дукха зе хул вайна. Из тесса леладарах цхьан шера тІа ца кхеташ дус 14 эзар тонн дулх. Шаьрача ара хьайбашта из дулх тІакхетийта дІадахийта деза 24 миллион сом. ХІаьта лоамашка 3,5 миллион сом мара дІагІоргдацар.

Лоамашкарча даьгІенех боккха пайда боал, цхьабакъда, царна а доал эш. Царех лерттІа пайда эцара уйла е еза ха хьатІаэттай. Бе а доацаш доахан доажадича цар продуктивность лохлу.

Вай республике альпийски субальпийски даьгІенаш дукха яда пайда ца эцаш. ХІара шера доажаду доахан а хадданза цхьан участка тІа доажаду. Вож дукхагІа дола дакъа пайда ца эцаш улл. Даим доахан доажаду даьгІенаш хьайбаша когаш тІабийтта йохаь я. 12 эзар гектара тІа ушалаш латт. КІотаргаш тІа а аьнна пайдана йоацаш дукха участкаш я.

Иштта доахан доажадар баьца, хьайбай продуктивность лакхъяра Іатк.

Лоаман даьгІенехи цонехи дукхагІа пайда эцаро торо хулийтаргья ялат, баьцадайраш дукхагІа кхедара доакъара культурех лаьтташ мукъадаха. Из геттара лоархІаме да ялат дІаде чулаца мукъа лаьтташ доацача вай республике.

Лоамашкара дика даьгІенаш пайда ца эцаш йисара керттера бахьан царна тІадолха наьъкъаш, хьайбашта леладе хий, хьайбаш леладераштa эша вахара хьалаш цига ца хилар да.

Альпийски цонех пайда эцараи уж тоаяран мероприятеш оттаяьй. Цхьабакъда, уж кхоачашъелга ледара дел.

Республика боахамий кулгалхоштеи специалисташтеи ха декхар да даьгІенаш мичай, уж тоаяра йола методаш.

Къона хьайбаш духхьал лоаман даьгІенашка кхабарах кхоачамбаь Іе йиш яц. Уж ІоцІадоаладича а дика кхаба деза. Цхьабакъда, дукхагІдолча боахамашка уж ледара кхоаб. Цудухьа дулха эшалу. Цунца цхьана дулх тІакхетарга дІадодар лакхлу.

Доахан лоамашка доажадеча республика районашта мел эша кхоачам Іалашбаь хьайбаш лоамашка дугилга тІадиллад юрта боахама министерства.

ДарегІа дулх даккхара бизза пайда эца беза лоаман даьгІенех.

З. БАКАЕВ,
юрта боахама министерства керттера зоотехник.

Дерригa— сага вахар хоздара

ТОАЛУШ А ХОЗЛУШ А ЙОАГІА ГРОЗНЫЙ

Кастта Грозне болх бе йолалургья «Жигули» яха машинаш арахецача Волга тІэрча автозавода автоцентр. Из сийлахьа список геттара йІаьхъе йиш я мехкдаьтта химе гІишлош йийцача. Алхха промышленность дегІайоалаяра йоакхо яь Іаь Советий мехка. «Дерригa а сага духьа, дерригa а сага долча берката» хилийтар советски общества вахаре керттера да. Цудухьа цахалдаш шерду дешара заведенеш, культуреи бытеи предприятеш, нах чубаха цІенош хьалделга.

Дукха ха йоашаш паччахьалкхенгара дика совгІат кхаьчар «Электроприбор» завода болхлошка — города Старопромысловски районе хьалъяь а яьнна болх бе йолаеннай 500 сага лаьрхІа йола тІехдика клуб.

1975 — 1976 шерашка Грозне бахараштa а хьаьшашта а шоай наІараш хьаелларгья керда хьалдаьча драматически театро, 2000 сага лаьрхІа долча цирко. Гарггарча шерашка городерча спортсмений наьк де Іомабала йиш хургья «Космос» кинотеатра юххе Чехова сквере керда хьаьнча лувчача бассейне, хІаьта гимнастий шоай говзал лакхъе торо хургья «Динамо» стадионе хьалъяьча кердача гимнастически зале.

Юстара битабац шоаш салоІа ха сакъердаме, доттагІашта юкъе дІаяхьа безам барий лоІам а. Цу гІулакха цхьоалагІчеи шоллагІчеи микрорайонашта юкъе хьалъю керда ресторан. ХІанззехьа Ленина улице «Чайка», гостиница юхе хьалъеш я «Кагирхой кафе». С. Орджоникидзе цІерагІча проспекте хьалдаь доалаш латт «Сатурн» яха шера экран йола кинотеатр. Проект кийчъяь яьнай микрорайоне хьалдеча цхьаькха кинотеатра. Музыка Іомае безам барий лоІам кхоачаш а беш, города малхбоалехьарча даькъе хьаллергда музыкальни училищана дола керда цІенош.

Укх тІеххьарча диъ шера белггала хувцаденнад Грозне сибат. ТІехь-тІехвагІа дукхагІа хулаш латт дуккхазза вІаштІардаь нах чубаха цІенош. ХІанззехьа а гуш да Нохч-ГІалгІайчен столица гарггача хана лакхача цІеноша хозъяь хургхилар.

Ленина улице укх шера хьалдаь даргдолаш да дуккха секцеш йола нйссазза вІаштІардаь доккха цІа. Пионерски улицера Левандовске улице кхоачаш хургда из. Цун кІалхарча этаже хургья тикаш, аптека, сберкасса.

Грозненски горнсполкомо лаьрхІад гарггарча шерашка города юкъ эргаяьккха тоае. Эггара хьалха керда, хІанзара гІишлош хьалъе лаьрхІад Ленина улицах. Укх шереи тІадоагІача шереи укхаза хьалдергда шийттазза, нйссазза, ворхІазза, пхезза вІаштІардаь цІенош, хІаьта иштта керда универмаг. ХІанз хьалдеш да ворхІазза вІаштІардаь быта ЦІа. Цу улицах хургья мехкдаьтта института студенташта лаьрхІа йола цхьаькха керда общежити а лувча бассейн а.

Укх гарггарча шин шера дуккхазза вІаштІардаь цІенош хьалъоттаргда Р. Люксембурга улицах а.

Дукха гІишлош хьалъергья С. Орджоникидзе проспекта тІа. Ер шу чакхдоалаш хьалдаь даргда мехкдаьтта институт шеръяра дола вІаштІардаь цІенош. Дуккха керда, сийрда, мел эшачунца Іалашъяь аудитореш, лабораторешхургья мехкдаьтта института студенташта. Дикка шерлургда Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета цІенош. Дуккха студенташта дешара а бахара а дола цІенош хьалдергда города микрорайоне.

Микрорайонаш оалача, города малхбоален даькъе хьаллеш да фусамашта лаьрхІа дуккха вІаштІардаь цІенош. ХІанззехьа а укхаза я йиъ микрорайон. Кердача кхы шин района проекташ оттаеш я «Чечингражданпроекта» институт. ХІанззалца микрорайонашка пхезза вІаштІардаь цІенош мара хиннадеце, дІахо йодача хана укхаза хьалдергда нйссазза, шийттазза вІаштІардаь цІенош. Грозне бахача дуккхача наха керда, мел эшачунца Іалашъяь квартираш лургья, е шеръергья.

Укх тІехьарча хана нах чубаха цІенош хьалделга шердалар гойтара белгалдаьккхача кхоачам ба 1970 — 1973 шерашка керда хьалъяь къахьегамхошта 10155 квартира дІаенна хилар. Цар пайдане майда 319 эзар квадратни метрал совгІа хул. Алхха укх шера Грозне хьалъергья 2500 совгІа квартира.

Нах чубаха цІенош хьалделга шердарца цхьана, дукха балхаш ду городера вахаре хьал тоадара. Хьаю керда паркаш, сквераш, шеръю йолаш яраш. Дуккхадар де лаьрхІад городера фо цІендара, таташ па хилийтара. Цу гІулакха В. И. Ленина цІерагІча улица тІара А. Шерипова цІерагІча улица тІа дІаяхьа лаьрхІад трамвай, Пионерски улице а яьнна Октябрьски районе дІагІоргйолаш. Троллейбусии депо хьалъергйолаш я города микрорайонашка. ДІахо йодача хана троллейбусаш хургья микрорайонашкара города юкъе а пул тІехьагІа Заводской, Октябрьски, Старопромысловски районашка а дІа-хьа лелаш.

Грозный — республика пролетарната тІемеи къахьегамеи сийлен город я.

Вай массане а юкъаре декхар да Къилбаседа Кавказа городашта юкъе хьокхаме хургйолаш воай Нохч-ГІалгІай республика столица тоаелга.

В. НАУМИДИС,
городерча архитектурно-гІишлоний тІахьожама паччахьалкхен инспекце начальник.

МАГАДАНСКИ ОБЛАСТЬ. Гаьнарча Чукотке уллача Иультински горнообогатительни комбината продукци мехка халкъа боахаме боккха лоархІам болаш я. Союзе доаккхаш долча вольфрамеи гІаьлеи дукхагІа дола дакъа предприяте лу.

Дика къахьег заполярни комбината коллективо. Цо толамца кхоачашъю паччахьалкхен заданеш. Къахьегаме толам баккхийтар—болхлой говзали техниках рационально пайда эцари. ДІадахача шера, масала, обогатительни фабрика коллектива хІанз болх беш йолча мошностащца рудана обработка елга 12 процент алсамдаккха карагІдаьннад.

Арахеца продукци алсамйоаккхача боккха лоархІам болаш да технологически процесс кердаьякха тоаяр а. Дукха ха йоацаш чакхъяьннай предприяте пневматически привода болх беш йолча ОП-13 яхача поршень йоацача отсадочни машинана еш хинна испытанеш. Цу тайпа машинаша къаьна оборудовани хувцаргья.

Укх шера нультинцаша чІоагІо яьй руда даккхареи цунна обработка яреи заданеш пятилетка кхоалагІча шера хиннача дуккха тІеххкоачашъе, планал совгІа 380 эзар сома маьха продукци арахеца, производства рационализаци къахьегама процессашта механизаци яра чотах 165 эзар сом кходе.

СУРТА ТІА: опыт йола горняк, Ленинеи «Знак Почетеи» ордений кавалер коммунист Валерий Хопякин (юкъервар) керте латтача проходчески бригада членаш. Пхе шера заданеш ханал 9 бутт хьалха кхоачашъе чІоагІо яьй коллективо.

С. БЕЛЯВОЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

ІАМАШКАРА ЧКЪАЬРИЙ ЛОРАДАРА

Запкаспрыбвода грозненски инспекце даим тІахьожам лоаттабу чкъаьрий долча Іамашкара хий дІахецача.

Цу Іамашкара хий предприятештеи кхашкеи дІахецаш чкъаьрий лорадара йолча органий бартагІа чкъаьрий хий чулоацача сооруженешка кхоачаргдоацаш вІаштІехьдаккха деза из гІулакх.

Грозненскии Сунженскии хиш дахкара система керттерча водозаборашка хьажаро гучадаьккхар чкъаьрий лорадара йолча органаша дІадехар кхоачашдеш ца хилар.

Керттерча водозаборашка чкъаьрий лорадера йола сооруженеш яц, хица цхьан кхашка дІа а кхухьаш дукха чкъаьрий дов. Из сихха дІадаккха деза кхоачамбоацар да.

Республика беррigача боахамашка хиш дехкача каналий листа, сеть хиларца дувзаденна да сомий бешамашка, баьцашта еттача химически средствашца уж хиш бІех ца дар боккха лоархІам болаш хилар.

Республике юрта боахаме зе деча садоаллача хІамашца къовсам лоаттабеча юкъе лелаю 50 тайпара совгІа ядохимикаташ.

Хишкара са мел доаллача хІамана кхераме я уж ядохимикаташ, хІана аьлча цу ядохимикаташцара пестицидаш дуккха хьаІов чкъаьрашка, хи чура баьцашка. Къаьстта доккха зулам ду ядохимикаташа керда хьадаьхача зІамигача чкъаьраштеи Іовнаи.

Цудухьа 1972 шера юрта боахамеи, чкъаьрий боахамеи, хии боахамеи СССР Министерствашa баьча цоцамагІа хии 2 километр гаргагІа ядохимикаташ тоха йиш яц.

Цу зоне бокъо яц ДДТ препараташ, гексохлоран, полихлорпинен етта а, уж чуйола складаш хьалъе а, авиахимически балхаш дара йола самолеташ хьалгІетта а Іохувша а площадкаш е а, иштта ядохимикаташца дувзаденна кхыдола балхаш де а.

Н. БРЕЖНЕВА.

ШИЙ БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА

Грозненски № 1 йолча автотранспортни пассажирски предприяте нагахь саг коравоагІаргвац Тозуркаев Іабдул-Рашид ца вовзаши цун сий ца деши. Цун керттердар да хьаьнала къахьегаш ший декхараш дизза кхоачашдар, нахаца безаме, Іимерза, товш хилар Ер дийттлагІа шу да цо автотранспорте къахьега. ХІанз из болх беш ва ремонтно-компрессорни цехе слесаралла. АттагІчарех бац из болх. Йоккха говзали кхетами хилар дІадех цу гІулакхо.

Бакъда, Іабдул - Рашида хала хетац ше беш бола болх, хІана аьлча цох дика кхеташ ва из. Иштта хул массаза, шийна безаш бола болх каралаьцача.

Цун дог лаз коллективах. Йоккха опыт хиларах тарра Тозуркаев волча боагІа цун новкъостий, ер-ер дича бакъахьа дий аьле. ХІаьта массаза санна царна хьехам бале, хоза дош аьле дІабохийт уж Іабдул -Рашида. Бакъда цхьа чоалхане оатхал тоае езаш моттиг хилча царца цхьана дІаотт из. «Дошо кулгаш да Тозуркаева дараш, из санна вар тха предприяте лаха хала да», йоах цох партбюро секретара новкъоста Дудник Владимир Михайловича. ХІара шера дика производственни хьокхамаш гойташ хьавоагІа из хьинар дола къахьегамхо.

Сий долаш ба Тозуркаева хьабена къахьегама никъ а. Шийи ялхайтта шу даьлча дІаболабир цо из.

1957 шера деиз 1965 шерага кхаччалца Грознерча № 2 йолча АТК моторист волаш болх бу цо. ХІаьта цу шера из балха воагІа хІанз ше волча автотранспортни предприяте. Укхаза мотористалла хьожву Тозуркаев.

Къахьегам дукха безаш, цун сий лакха лоаттадеш хиннав из даим а. Цудухьа сий ду цун предприяте новкъосташа. Доккхача паччахьалкхен совгІаташца белгалдаьккхад цун балха толамаш.

Тозуркаева наькха тІа сийрда леп Ленински Юбилейни медаль, Къахьегама Цеча Байракха орден. Цул совгІа дукха сийлен грамоташ, ахчан совгІаташ тийннад Тозуркаевна.

НйслагІча пятилетка дийлагІча, къоастамбеча шера шийна хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде лаьрхІад цо.

—Паччахьалкхеи совгІаташа кхы а дикагІа къахьега декхарийла ву со.—йоах Тозуркаев Іабдул - Рашида.

Иштта Тозуркаев санна вай ювцача автотранспортни предприяте дуккхача шерашка болх беш хьавоагІа коллективе лоархІаш вола Элиханов Турко а. Цу предприяте из болх беш вола кхойттлагІа шу да.

Цу шерашка цо беш бар слесара болх ба. Цо даьха къахьегама толамаш дуккхаза белгалдаьхад тийннача совгІаташца. Цун наькха тІа а леп Ленински Юбилейни медаль. ХІаьта из ва коммунистически къахьегама ударник, иштта цунна еннай «Дика рационализатор» яха значок а. Цул совгІа Элиханова сурт хьалтеха доалл предприяте Сийлен доска тІа. Дуккхача шерашка Заводской райисполкома депутаталла а хийржав Элиханов Турко.

О. ШАДИЕВ.

ШОЛЛАГІЧА АХ ШЕРА ЧОТАХ

Урус-Мартановски района шурий фермех дикагІъяр «Гехинский» совхоза № 1 йола ферма я. ДІадахача шерашка тІехьаюсарех яр из.

Керда венача кулгалхочо коммуниста Цураев Салмана боаггІача боарам тІа оттабир кхетама болх, къахьегама овсарле лакхъяра социалистически ях йоаржайир, дисциплина чІоагІйир.

Цу дерригнех хьахиннар гуш да. ХІанзале кхоачашъяьй ферма коллективо шура яккхареи, из паччахьалкхенга йохкареи хьалхарча ах шера план. 230 тонн совгІа шура а йоаккхаш 200 тонн совгІа паччахьалкхен пункташка дІачуеннай. Планал совгІа я из.

Из карагІдаьннад ферма коллектива хІара кхоабача Іаттагара шура дукхагІа яккхарах. Ах шера хІара Іаттагара 855 килограмм яккха езача 1067 килограмм шура яьккхай.

Овсаре къахьег укхаза доярка Юнусова Рахьмата, Бараева Зарас, Юнусова АсмаІа, кхыбараша.

С. МАДАГОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ГАНГСТЕРИЙ СЪЕЗД ЦА ХУЛАШ ЙИСАР

Монтана яхача штатерча городе Биллингсе баха нах «Іоаргіа корзагІбаьнна хьайзар США къулба - малхбузехьарча штаташка лелача, «Бандидос» яхаш ціи а йолаш йолча моторизованни банда бІаьш членаш май бутт бовш укхаза хьатІааха болабенначул тІехьагІа. Іаьржа курткаш ювхаши каскаш тохкаши бола мотоциклисташ лерга нІана боаттІабе санна Іехаеш мотоциклаш а йолаш хехкаш лелар цу йоккха йоацача города улицашка гІолла, дІа-юха уха нахи автомобилисташи кхера а беш.

Кхайканза баьхкача хьаьшашка дІадаьле дІагІо, аьлар городерча Іаьдалаша. ТІаккха вокхар жоп деннад: «кулгалхой юха харжен чакхдоахаргдолча гІулакхий хьадда программа оттаси» езаш йолц «Бандидос» къаман съезд» е аьнна хержа моттиг я ер город.

Гуллуш латтача моторизованни бандидаташа шоай тактически декхараш белгалдарга хьежаш ца а дагІаш, городерча Іаьдалаша штата полицегара новкъостал дийхар. Герзах тоавеннача бІаь совгІча полицейске «Бандидос» Іеча моттиге чу а хехка, царгара хьаькхай шоашца бизза тІема кхоачам а болаш йоля 35 пистолети 60 топи. Цхьабакъда американски зонашка диллача цунах «кхоачам хиннабац» бандана духьала уголовни дош гІоттадара. Порядка увттаераша кхоачам бир бандиташ ши дакъа деш бийкъа а бийкъа, гонахьа ха а долаш Монтана яхача штата доазонна йисте кхаччалца дІа а бига, шоай да вахача гІолда шо аьнна дІахецарах. Тха штатера дІа а дайнна, кхычахьа шоай хьаштдар де мукъа да шо аьнна.

В. БАЙДАШИН,
ТАСС корреспондент.
Нью-Йорк.

ЯДЕРНИ КНОПКАНА ХЬАЛХАШКА ЛАТТ МАО

Ийс шу хьалхагІа Маос французски новеллиста Андре Мальрона дІайовзийтар шийна дага латта эггара езагІа йола уйлаш. «Деррига а сона дезар — эйхьеча несо санна мукІарал дир председатела, — уж атомни ялх бомба я».

17 июне Гринвича ханах 6 сахьат даьнначул тІехьагІа Чхунаньхай яхача дворецe техача телефона гургало Маона дагадохийтар, цунна дагадаьллар моцагІе а шолхонца а тІехкхоачашдаь хилар. Укх минуташка Лобнор яхача китайски полигона тІа шорттига Іобужаш латт аргІанара ядерни эккхам хинна жІале нускала кепара этта кІур.

Дунен халкъашта юкъерча Іилман центраша даьча лоархІамегІа, дукха ха йоацаш, КНР-е эккхийтача бомба низ Хиросима чутехача бомбачул 50-зза боккхагІа ба. Юххьанца деиз хьалаьрхІача китайски ядерни герза хІанз ялхайттазза баь тохкам эггара бІехагІча тайпара баьб—фега.

Соахка июне Пекино хІанз санна ядерни мускулаш хьоаьчул тІехьагІа Японена тІера радиоактивноста боарам 350-зза лакхбелар. Хиросимо 80 эзар саг эйп ваьккхан 300 эзар сага зІапарий лазар техан бола мохк цу хана догІах леччъанцен дохьаж доаллача фех къургаш данзен ца боалаш бар. Тринитротолуола 1 миллион тоннана нийсса болча китайски эккхамо тахан юха а фега гІолла дІайоаржаяьй радиоактивни распада продукташ.

1964 шера октябре денз Китае баьча ткъо гаргІа болча тохкамо цхьан хана, эггара хьалха укх гарггарча хана, Китая ядерни арсенале дикагІча оагІорахьа хувцамаш де деза. Ишта хет, белггала аьлча, хІанз баь эккхам хургболга 4 июне а тІехьа хьакхайкадаьча Японе къаман оборона Управленена. ХІанз деш дола къамаьл бомбаца цхьа моллагІйола эксперимент ярах а доацаш, континенташта юкъе кхувсача баллистически ракета бсеголовкана тохкамбара хьакъехьа да аьнна хет цига.

Цу тайппара, специалисташта хетачох, Пекина дІаьха кулгаш тІадаьннад ший ядерни шантажа традиционни стратеги чакхъяккхара. Маос — ядерни кнопкана хьалхашка латтача саго — лелаеча, программагІа йоацача, иррациональни шовинистически политико увттабеш болча кхохкама зонана юкъе нийслучоа тара я хІанз Австралега кхаччалца йола Къулба - Малхбоалеи Азин Африкански континенти.

Пекина атомни психоз еш 800 миллион болча китайцашта шоаш кер биззал хІама ца юаши казармашкара дар санна дола вахар долаши хилар дицдалийтар духьа. Цхьабакъда нийсса юхамаччахьа я из чура экономически проблемаш къестаяра дунен халкъашта юкъерча сатемаген кхерамзленген сатувсаш йолча адамленна. Кхетадеш да, ядерни герза кхыметтел лаьтта кІал а деш долча тохкамашта доазув оттаден юххера а дагадьннача ханашка уж геттара соцаден яхаш болча кхохкам кІаьдбара тІехьа латтараша енна инициатива дуккха а дуккагІа долча мехкашка кхоабалъеш хІана йоашх.

Цхьабакъда Пекин, из—ше мара кхычар оалаш йоаца дегІаухача мехкий «гадоахар», ший ядерни лелхамаша сов къора ерзаьй ший ткъама кІал лаца ше хьогаш ярий хьашташка ладувгІа ца юташ.

В. СИМОНОВ,
(АПН).

«ЦІИЙЕННА САЙРЕ»

А. БОКОВА КЕРДАЧА РОМАНАХ

РЕЦЕНЗИ

Коллективизаци еча хана Нохч - ГІалгІайчен юрташка партеи халкъои лоаттабаь къовсам кхоачам боллаш, массе а оагІорахьа гІалгІай художественни литературе хьагойтаб ала йиш яц тахан а. Бакъда из лоархІаме декхар кхоачашдеча дикка каьннай ала доагІа «Хьалхара денош» яха повесть язъьча Х. - Б. Муталиевен (1961 шу), «Наькъаш вІашагІкъастача» повесть язъьча Л. Ведзижевен.

«ЦІийенна сайре» яхаш я цу хьакъехьа вовзаш волча гІалгІай йоазонхочо А. Бокова язъяь тайп-тайпара оагІонаш гойташи ира чулоацам болеи роман. Белгалдаккха доагІа къаьгга художественни сурт оттадеш 30—40-ча шерашка хинна ира классови къовсам хьагойтарал совгІа, деррига халкъа вахар хьахьокха а автора вІаштІехьдаьннилга. Эггара хьалха из да цу шерашкарча халкъа вахарера дикадар а водар а цо, къайладахьа, хувца, хозде ца гІерташ, ше цу хана хиннача тайпара художественни суртаца хьагойташ хиларца.

Роман йийшача хеталу, хоандам боллаш, массе а оагІорахьа ды лелабераши алхха шоай довлахье шеръяра, тоаяра кхетама тІехьа латтараши, гучабахарал совгІа, боккъонца атеистически а интернациональни а чулоацам болеи, наьха дегашка лер ютаргйолеи, тахан а тІехьа цІенденна дІадаланза вай халкъа вахаре нийслуш дола ды лелабара а националистически а зенне гІулакхаш боккъонца довза гІодергдолеи художественни произведени кхолла йоазонхочунна карагІдаьлча санна.

Ший кердача романа хьалхарча оагІонашкара дена дешачун теркам чІоагГІа тІаоза вІаштІехьдоал йоазонхочун. Цу произведене ларде ийца истори ше чулоацамеи сакъердамеи хиларца хинна ца Іеш, ше язъдери цун турпалаши боагГІача боараме лоархІаш, книжка дешачоа тайп-тайпарча наькха оамалаши дика а во а гІулакхаши довза новкъостал деш йоазонхочо говза, хьакъале яздарца да из.

Лоацца аьлча, йоазонхочун кердача романо гойт вІаши духьал латтача шин низа юкъера ира классови къовсам. Цхьан оагІорахьа латт патриархально - тейпан кхетам чІоагІбе гІертараш, шоллагІча оагІорахьа—хьаьнала къахьегаш керда советски социалистически вахар кхоллаш бола лоаман ахархой.

Романа тІа гойташ бола кулакаш Зоврбик. Темарсолта, царна тІехьа латтараш къаьна кхетам чІоагІбара Советски Іаьдала а хьаьнала бахача наха а юкъе цІур бехкаш, тийша балхаш леладеш, къайлагІа советски а партийни а болхлой боабеш, фуннагІа даь а ахархой Советски Іаьдала духьал баха гІерташ ба. Бакъда цунах хІама хилац. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце сомабаьхача къахьегамхоша кхетаду шоай моастагІа малав а шоай доттагІа малав а.

Кердача вахара моастагІашта духьал латт боккъонца бола халкъа викалаш. Цар вІаштІехьдоал ахархой нийсача, иразерча наькъа тІа баха. А. Бокова говза сурт оттадеш гойта цу ханарча вахаре хьалха латташ хиина къаьна коммунист — колхоза председатель Хьамид, къоначар викалаш Мурад, Муса, Залихан, кхыбараш, шеко йоацаш, автора толам лархІа беза. Цар шоашта чулоац хьинар ца кходеш социализм хьалъеш болча лоаман къахьегамхой дагалаттар, цар кхоачашде лерхІар.

Йоазонхочун дика вІаштІехьдаьннад цу хана гІалгІай юрташка долаш хинна дІаяхача замах юхедиса деррига зенне гІулакхаш — шоашта болча аьттонна харцгІулакхаш леладераш хьаллоацилга, дукха истий кхувлар, урдош лахар, пхьа лехар, дына - националистически кхетам боаржабе гІертилга художественно хьагойта. Керттера да книжка дешачоа къаьнара эуламе гІулакхаш а уж хьаллаца гІертараш а гоамболийташ, царна духьалара халкъа кхетам чІоагІбеш керда роман йолга.

Турпалий сурт- сибат дика оттадаь, говза язъяь моттигаш дукха я Боков Ахьмада кердача романа тІа. Къаьстта боккхача маьхе да цу ханара кхалнах шоай бокъо, керда вахар бахьан майрра къовсам лоаттабе могаш бизза турпалаш а хьаьнала къахьегача наьха лоархІаме дакъа а долаш хьахьокха вІаштІехьдалар. Иштта гу книжка дешараштa Тонта, Залихан, Хади.

Романа тІа йоккхеи лоархІамеи моттиг дІалоац интернациональни доттагІало. Колхозаш вІашагІйохка йолаеннача хьалхарча деношка денз юрта керда социалистически вахар чІоагІдара тІехьа латтарий тешаме новкъостий болаш чакхбоал Ростовера баьхка механизатораш — Виктори кхыбараши.

Йоазонхочун эггара дикагІа, дешачун безам тІаозаш дилла вІаштІехьдаьлча санна хет, мугІарерча лоаман ахархочунгара колхоза председателга кхоачаш кердача вахарца цхьана дегІаденача Мурада сурт-сибат. Ерригача романах чакхвоал из турпал. ТІехь-тІехьа кІоаргагІа, книжка дешар боккъонца дІатешавеш хьаделл йоазонхочо цу сага дІаьхий, безам тІабодаш дола вахар. Из вайна хьалхашка отт майра, денал долаш, паргеи халкъеи гІулакха тешаме волаш. Массе а хана цунна эггара керттера да халкъа хьашташ.

Романа кхоамбоацарех лархІа деза кулако Зоврбика вийна колхоза председатель Хьамид юрта бахача нахаца айхха бувзам боацаш, царех кІезиг дукха дІахаьда волаш санна гуш хилар. Геттара кІезига гу романа тІа юртахошцара, къаьстта парте барашцара цун бувзам. Парторганизаци хиннай яхар мара, пун гІулакхаш хьагойтац. Ховш да цу хана юрташка партийни ячейкаш Іаьмате боккхача лоархІаме хиннилгеи, цар керда вахар чІоагІдара дукха доккхий гІулакхаш чакхдаьхалгеи.

БІарча романах аьлча, белгалдаккха дов дуккхача хана сатийса гІалгІай халкъа кортамукъален Іуйре хьакхачар къаьгга гойташ йола из гІалгІай дешархочо раьза хинна тІаэцаргхилар. Говза, атта кхеточа меттала язъяь а ГІалгІайчен юрта керда вахар кхоллара истори гойташ а йолча А. Бокова кердача романо, шеко йоацаш, республика къахьегамхошта классови лардаш тІа атеистически а интернациональни а кхетам луча лоархІаме моттиг дІалоацаргья, аьлна хеталу.

А. МАЛЬСАГОВ,
Нохч - ГІалгІай истореи, меттеи, литератураи Іилманитохкама института воккхагІволa Іилмаи болхло.

Книжкай тархе тІа

Нохч - ГІалгІай книжни издательстве дукха ха йоацаш эрсий, нохчий, гІалгІай меттала кепа теха арадаьннад керда книжкаш.

Марксизма - ленинизма произведенеи даькъе арадаьннад В. И. Ленина «Кагирхой союза декхараш» яха книжка. Къахьегамхой сийлахь - воккхача баьчча В. И. Ленина РКСМ III съезде даь къамаьл боккхача лоархІаме марксизма-ленинизма теоретически документ а кагирхошта коммунистически кхетам балара программа а хинна дІаэттад. Книжка арахийцад эрсийи, нохчийи, гІалгІайн меттала, зІамига формат а хоза кийчъяь беттаргаш а йолаш.

Вай заманхошта, Даьхенна, партена хетадаь да поэта И. Абзаилова «Сатоссаш сега тІоа» яха нохчий меттала арадаьнна стихай сборник. Халкъий доттагІал, къовсамцеи къахьегамцеи даькха ираз хестадеш да эрсий меттала арадаьнна А. Хамхоева «Хьийдда дода ди» яха иллей сборник. Граждански декхарах, безамах, тешамах да нохчий меттала арадаьнна Я. Хасбулатова «Кхокхан илли» яха лирически иллей сборник.

«Къонача поэта библиотека» даькъе арадаьннад «Іурен дир (ореол)» яха Х. Сабдулаевен «Сийнача лоамашка» яха И. Погореловен стихай сборникаш. ХІанзарча вай заманхошта хетадаь да уж. Цар турпалаша майрра къовсам лоаттабу дІаяхача замах юхедисача гІулакхашта духьала, дунен тІа машари иразн чІоагІдара тІехьа.

Бераштa лаьрхІа я издательства арахийца «Приговор» яха Х. Эдилова повесть. Цу тІа дувц Нохчийче хьалхара колхозаш вІашагІйохкаш хиннача комсомольцех, керда вахар бахьан лоаттабаьча къовсамах. Из книжка арадаьннад эрсий меттала.

Н. ЛУПОРЕВ.

ПАЙДАНЕ КОНФЕРЕНЦИ

Укх деношка «Электроприбор» яхача заводе хилар технически конференци. Цига дийцар «Станочни балхий овсарле лакхъяри технически конструкцеш эргаяьха тоаяри» яха дош.

Конференце дакъа лаьцар Нохч - ГІалгІайчен машинаши прибораши еча предприятеи станочникаша, инженерно-технически болхлоша.

Токарни станокаш тІа деча балхий механизацех дийцар ший доклада тІа завода воккхагІволча инженера - технолога нов. Легкийс.

Л. РАССКАЗОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

САКЪЕРДАМЕ ХОАМАШ

«Тамашийна нах ба чкъаьрий лувцараш», оал. ХІаьта уж тамашийна нах Болгаре 40000, Румыне 99000, Венгре 90000, Итале 500000, Франце 2600000, США 19000000 ба.

Нохч-ГІалгІайче 1974 шу хьатІаотташ чкъаьрий лувцараш 7500 бар.

Дерригача дунен-тІа 60000000 саг ва сакъердама чкъаьрий лувцаш.

●

Тайп-тайпарча чкъаьрий тІехье мел хул? Колюшка яхача чкъаьро 1300 буртиг Іов тосс, плотвас — 25000, лино —300000, лещо — 400000 щукаси, судакеи хІаране 1000000, сазана — 1500000!

Цхьабакъда, чкъаьрашта юкъе эггара дукхагІа Іов тоссар форда чура луна яха чкъаьра ба—300 миллион! Нагахь санна цун Іовна буртигаш (хІарабар цхьа миллиметр) цхьан мугІарагІа Іодахкача, 300 километр хургьяр.

Денал дола болгарски форда наькъахой Юлияи Дончов Папазовгlар хІанз а гаьнарчеи кхерамечеи наькъа арабаьннаб. Цар маршрут — Гибралтар — Канарски гІайреш — Куба. Стеклопластиках даьча паруснй лодка тІа а багІаш форда тІа гІолла болхаш бІаь гаргга ди доаккхаргда цар. ЭкспедицелаьрхІар — кхачанца меттел планктон мара а йоацаш сага воахалургхилар дІахьокхилга. Сентябре, Болгаре социалистически революци хинча 30 шу дузаш ПаргІатон гІайренна йисте кхача дага да мари сесаги ПапазовгІар.

СУРТА ТІА: Юлияи Дончов ПапазовгІар. **ТАСС.**

ЯПОНЕНА ТІЕРА АТОМНИ ЧИЛЛА

«Японегахьа йолх радиоактивни чилла морхаш»—цу тайпара хоамаш кепатеха арадаьхад дерригача японски газеташа. Карташ тІара холу Китаера Пекино аргІанара ядерни эккхам баьча Лобнорагара гІетта радиоактивни морх Японе къулбехьарчеи центральнии даькъагахьа йодаш хилар. Сигала яхийтай радиоактивни дакъилгаш хьаллувцаргдола къаьстта шоай тайпара приборащ тІаоттаяь самолеташ. СовнагІа дежурство оттаяьй метеостанцешка.

Японций сахьувзар цхьа бахьан доацаш дац. Кюсю яхача гІайренна тІера хІанзле а гучадаьннад радиоактивность массазарчул массехк эзарзза дукхагІа хилар.

Миллионаш болча наха юха а дег чу йоссаш латт укх тІехьарча ткъаь итт шера хинна саготонаш: бІаьш эзараш нах боа а беш Херосиманеи Нагасакенеи чуйийтта атомни бомбаш; радиоактивни газаца японски рыбакаш цамогаш а беш 1954 шера Бекини яхача атолле американски ядерни бомбана баь тохкам. Японски гІайренаш тІа радиоактивни осадкаш ІотІа а елхаеш, Китае цкъа санна дуккхаза а ядерни устройствашта даь тохкамаш... Японски Іилмахошта хетачох, кхыметтел нагахьа санна мехка тІагІолла дІайодача радиоактивни морхо хІанз цІенхаштта лазараш теха болх ца хуле а, из долла хІама кхы лар йоацаш чакхдаргда яхилга вІалла а дац. ХьалхагІа а ма хиннайий, ужжамо тохкамаш даьчул тІехьагІа радиоактивни веществаша толхадар бахьан долаш Японски рыбакаша шоай мел лийца чкъаьрий дІакхувсаш моттигаш. Иштта баьцадаараши шурен толхаяь а моттигаш хиннай.

Китае баьча ядерни эккхамо наьха санна чІоагІа японски общественноста протесташ харцахьа лоархІаш кхайкаралаш даьд Японерча ерригача политически партеша, профсоюзни, кхалнаьха, кагирхой организацеша. Митингаш хилар Хиросимеи Нагасакеи. Цига гулбеннараша дІадийхар Китае деш дола ядерни тохкамаш сов чехка соцаделга. Цар белгалдоахар, маоистий политика ши духь долаш хилар: цхьан оагІорахьара, ядерни герз Іоадайта йиш яц яхаш дешаш араух Китаера, хІаьта вокх оагІорахьара — маоисташа цхьаннена тІехьа шоллагІбар болаш ядерни тохкамаш ду.

Японски общественносто дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбара паччахьалкхенаша хьегача къина новкъарле е гІертилга санна лоархІ цу тайпара тохкамаш дар. Укх массехк шера вІаштта тамашийна цхьатара нийслуш советско - американски паччахьалкхенашта керте латтараш вІашагІкхетача ханна ду Китае атомни лелхамаш.

Прессо дешараштa дагадохийт лаьтта кІал ядерни герза деш долча тохкамашта вІаши дагадаьннача ханашка уж цІендаь соцадарга кхаччалца доазув оттадара хьакъехьа ВІашагІкхийттача Штаташца вайад е СССР кийча хиларах КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яьхар. Ядерни тохкамаш дІахо йодача хана тІа-тІа кІезигдар Япони раьза йолаш да. Л. И. Брежнева хьакхайкадаьр, белгалдоаккх «Дейли коммури» яхача газето, — из нийсача лостамгахьа лоархІаме гІа баккхар да. Цу наькъо бухсоццача кхаьчача дерригача дунен тІа ядерни герз массане а цхьатарра дехкаргхиларга догдаха мегаргдолаш да гІулакх.

— Ядерни герз кІезигдара тІаерзаяь Советски Союза конструктивни политика, — аьлар г-на Икаямас, ядерни герз дехкара тІехьарча Японски къаман конгресса исполкома председатела заместитела, ше шун корреспондентаца къамаьл деш, — дерригача дунен тІарча машара тІехьарвар малав, духьалвар малав кхыметтел политикана гаьна лаьттача саго а кхетадергдолаш, селлара чІоагІа эргаш я аьна хет сона китайски кулгалхоша леладеча гІулакхашта гарга.

ЛАЗАРЕВ.
АПН соб корр.
Токио.

УНИВЕРСИТЕТ ЯЬККХАРИЙ САЙРЕ

Укх деношка КПСС Грозненски горкоме хилар марксизма - ленинизма университете ладийгІарий дешара шу чакхдалара хетаяь сайре.

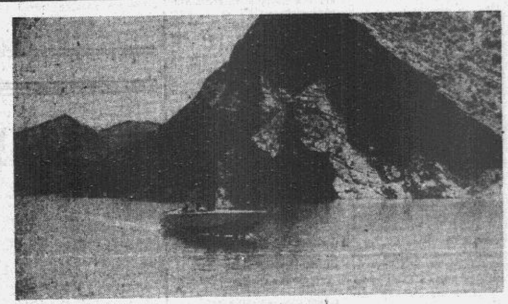
Дешара шера итогех дийцар ректора, исторически Іилмай кандидата А. В. Чешенкос.

— Атеистически отделене лекционни пропаганда еча хьинаре дакъа лаьцар, — аьлар цо, — ладувгІараша Д. Хорина, И. Мержоева, И Санина, В. Сабдаева, кхычар.

— Укх шера университет йистеяьккхай 200 совгІа волча саго. Укхазарча отделенешка цар лакхбаьб шоай экономически, атеистически, боахама доал дара, дунен халкъашта юкъерча гІулакхий кхетам.

Сайре чакхйоаллаш къамаьл дир КПСС горкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе П. И. Резникова. Университет йистеяьккхараш даькъала бийцар цо, цар шоай балха тІа доккхий толамаш доахилга а лайра.

П. ПОПОВ.

ТАДЖИКСКИ ССР. Дукха ха яц Пулисангински чІоже Нурекски форд хьахинна. Нурекски ГЭС хьалъешбараша сиха доагІача Вахшана духьала 150 метр лакха дола платина оттадаьд, тІаккха цига хий хьа а Іайна йоккха водохранилище хиннай. Балхаш чакхдаьнначул тІехьагІа цун объем 10,5 миллиард кубометрга дІакхоачаргья.

Искусственни форда гонахьарча хозача Іаламо республика эггара хозагІа йолча мотгигех цаІ хетайт цунах.

СУРТА ТІА: Нурекски форда аренаш. **ТАСС фотохроника.**

Вахара никъ хоржачоа

БОЛХЛОЙ КИЙЧБУ ПХЬОАЛЕ

Профтехобразоване системах нийса аьннад «Болхлой кийчбу пхьоале» аьнна. Вахара пхьоале, сага кхела пхьоале, йолча цо боккъала дола болатал деннад миллионаш болча советски къонача говзанчашта.

КПСС ЦК-он СССР Министрий Советой 1972 шера 23 июне баьча соцам тІа белгалдаькхад профессионально - технически дешар дІахо а шердара гІулакх лоархІамегІа дола политически а халкъбоахама а декхар хилар.

Назрановски № 14 йола профтехучилище хьайниллача укх цхьайттлагІча шера 2000-нел тІех тайп-тайпара специалисташ арахийцаб. Царна юкъе ба сантехникаш, электрослесараш, слесараш - инструментальщикаш, промышленни оборудованена ремонт ю слесараш, токараш, сверлилкай сборщикаш, трактористаш. ТІехьарча шин шера Іома а беш арахец автослесарий говзал йола шофераш а.

Базови предприяти «Электроинструмент» завод а йолаш йолча тха училище юххьанца дукха къоабал деш деша багІацар кагирхой. Дешархой контингент кхоачаш ца хулаш юсар. Цунна дола керттера бахьанаш дар училища материально - технически база хила еззача тайпара вІаштІехьъялапза хилар, училище арахецача специалистий лоархІам цхьабараша дика кхета цабаьлга, квалификаци лоха йолаш цхьабола хьехархой, производственни практика мастераш хилар, районе керда дІадоладаь гІулакх из хилар.

Укх тІеххьарча шерашка гІулакх хувцаденнад. Боккхача безамца боагІа тхо долча кагирхой деша.

Тахан «Электроинструмент» завода цехашка дикагІбарех лоархІаш ба тхо долча дийша арабаьнна токарь КПСС член Сагов Якъуб, фрезеровщик Тумгоев Дауд, токарь - автоматчик Толдыкин Владимир, кхыча предприятешка шоферааш а трактористаш а ба тІехдика дийша баьнна Харсиев Салман, Кодзоев Муса, Албогачиев Дауд, кхы дукхахбараш.

Йовзаргйоацаш дикача оагІорахьа хувцаеннай училища материально - технически база: Іалаьмате дика сийрда дешара корпус я, керда хьалъяьй токарнии слесарнии мастерскеш, дика кийчъяьй учебни спецкабинеташ. Кабинеташка эшаш мел дола гойтама пособеш да, керда хьаь тракторни, юртбоахама машинай, автомобилий оборудоване кабинеташ я, шортта технически средстваш, токарашта а слесарашта а мел эша оатхалаш я. Іалаьмате хоза кийчъяь я обществоведении эстетикеи хьеха кабинет, спецтехнологе, металлай технологе, технически черчене, тІема кабинеташ.

Къона специалисташ кийчбара гІулакх базови предприятеи училищан цхьабарт - цхьоагІо йолаш леладаро дикка гІо ду говзал лакха йолаш уж кхебара. Тха «Электроинструмент» заводаца из вошал да. Завода директор волча нов. Мальсагова тхона гІулакх ду учебнопроизводственни база шеръяра, оаха арахийца къона специалисташ боахама пайдане хургболча тайпара заводе дІанийсбара, цар квалификаци лакхъяра.

8 класс укх шера йистейоаккхаш бола кІаьнкаши йиІигаши хІанзе а дукха ба районе училищера дешар дикагІча оагІорахьа эргадаьннилга ховш. Цудухьа ба цар безам хІара бетта 23 соми 50 кепиги стипенди а долаш говзал Іомас а юкъера дешар 10 класса боарам болаш чакхдаккха а.

Тхо долча дийша йистеваьнначоа лургдола диплом да цхьан оагІорахьа 10 класс яькъкха хилара гешали, хІара предмета оцечкаш а оттаеш, шоллагІча оагІорахьа хержа професси караерзаяра тешали, спецдисциплинай оценкаш а оттаеш. Спецдисциплинашта юкъе йоагІа спецтехнологи, материаловедени, технически черчени, слесарии гІулакх, кхыдараш. Цудухьа ба тхо долча деша бахка раьза болаш дуккхабараш.

Веррига а укх кердача дешара шера 150 саг ва оаха хьаэцаргвар 10 класса боарам бола юкъара дешар а чакхдоаккхаргдолаш, царна хержжа професси а лургйолаш. Царга 3 шу даьлча дипломаш хургда. Цхьаькха а да тхо долча деша боагІарий аьттув болаш — дийша баьлча конкурс йоацаш ВУЗ-е деша баха йиш хилар.

ХІанз училищера дешар эргадоалаш хиларца дувзаденна кийчо еш да тхо кердача дешара шера. Керттера тха гІулакх да дешара кабинеташ хургйолча эргалонашка хьежжа кийчъелга, керда кабинеташ (физически, химически, биологически) хьаеллилга, царна эшаш мел дар вІаштІехьдоаккхилга, педагогически опыт йола хьехархой а мастераш а вІашагІтохилга, школашка профориентаци елга.

Цу гІулакха мамогга йоакхо ю хІанз, дирекце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

У. АБАДИЕВ,
профтехучилища парторганизаце секретарь.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Костер». 10.00 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Кагирхой творчества». Концерт. 15.30 — Передачай программа. 15.35 — Босбола телевидени. «ГІайре» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 16.05 — Шахматни школа. 16.35 — «Балхаша лампаш» яха телевизионни очерк. 17.05 — Босбола телевидени. «Лучина» яхача самодеятельни вокально - инструментальни ансамбла концерт. 17.30 — Босбола телевидени. Бераштa дола фильм. «Валерка, Рэмка плюс...» яха телевизионни художественни фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Бераштa. «ХІара сурта тІа малх ба». 18.30 — ДІалокх шоана Клиберна. Григ. Концерт. Дирижер СССР халкъа артист Кандрашин. 19.00 — «Телезу» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 19.20 — «Сектантий новкъа а доацаш, ираза новкъа» яха документальни фильм. 19.30 — «Берригаш а дегабуам беш ба» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Документальни экран. Передача дІахьу поэта Рождественске. 22.45 — Босбола телевидени. Кагирхой планета. Калифорние штата (США) мехкарий спортивно-халхарий ансамбла выступлени. 23.10 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.55 — Художественни мастерсташка. 18.10 — Документальни фильм. 18.20 — Партийни дешара система дешара шера итогаш. 18.35 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — «Іилма — тахан». 19.30 — Чайковске цІерагІча дунен халкъашта юкъерча 5-гІча конкурсе.

28 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Бераштa. «Малх, фо, хий». 10.00 — Іилма—юрта боахамана. Ялаташ кхедеча химе ду гІулакхаш. 15.20 — Передачай программа. 15.25 — «Вай болхлой класс я». Города Донецка «Хьакхолларааш» яхача фестивала фильм. 16.15 — «Эрсий мотт». 17.00 — «Москва а москвичаш а». 17.30— Бераштa дола фильм. «Крыжовок» яха телевизионни художественни фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15— Босбола телевидени. Бераштa. «Пхьабуарграш а уж яхар а». 18.30 — Экономически ВІаши новкъостал дара Совета 25 шу дизарга. 19.00 — «Нохч - ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.15 — Киножурнал. 19.25 — ДІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашца къовсам лоаттабе. ДІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашта духьала ба МагІалбикера кхалнах. КПСС Малгобекски горкома кхалнаха юкъебеча балха отдела заведующе Пливевой выступлени (гІалгІай меттала). 19.40 — Босбола телевидени. «Даькъала хила доктор» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Дошо Орфей» яхача эстрадни иллей дунен халкъашта юкъера фестивала лауреатий концерт. Болгарера передача. 23.15 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.20 — ДоттагІий экран. Телевидене Черсий - балкхарой студе программа. 19.00 — Телевидене Волгоградски студе передача. 19.40 — Шоана, бераш. 19.50 — Хоамаш, реклама.

РАДИО

27 июнь

6.30 — «Юртара вахар» (ГІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаши хаоттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Вошал долча халкъий ашараш» яхача циклацара «Туркмений музыкальни культура» яха передача (гІалгІай меттала). 8.50 — Іилмаи - технически информацеш-74 (эрсий меттала). 16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Лакхале» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 16.50 — Ашараш. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара мух а хьеккхаш ха хила а фегара температура республике гІолла 26—30, Грозне 28—30 градус йІовхал йолаш хила а тарлу.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, лаьгІо догІа а делхаш, цхьацайолча моттигашка ди а къуакъаш, малхбузехьара мух а хьеккхаш ха хила а фегара температура бийсашка 12—18, деношка къилбаседехьарча районашка 21—26, къулбехьарча районашка 23—27 градус йІовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револююце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 5948.